

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY

**NESPISOVNÉ JAZYKOVÉ PROSTŘEDKY V MLUVENÝCH
KOMUNIKÁTECH TELEVIZNÍCH KOMENTÁTORŮ V OBLASTI**

KOPANÉ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jakub Mařík

Specializace v pedagogice, obor Český jazyk se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PhDr. Zdeněk Suda, CSc.

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 30. června 2020

.....
vlastnoruční podpis

PODĚKOVÁNÍ

Chtěl bych poděkovat vedoucímu této práce, PhDr. Zdeňku Sudovi, Csc., za cenné rady, připomínky, za jeho ochotu a čas, který mi věnoval, a zejména za trpělivost, již se mnou měl.

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINÁL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE.

OBSAH

ÚVOD.....	2
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	4
1.1 JAZYKOVÉ ROVINY	4
1.1.1 Hláskosloví	4
1.1.2 Tvarosloví.....	5
1.1.3 Lexikum	6
1.1.4 Syntax.....	7
1.2 STRATIFIKACE ČESKÉHO JAZYKA	8
1.2.1 Spisovná čeština.....	8
1.2.2 Nespisovná čeština	10
1.2.2.1 Územní hledisko	10
1.2.2.2 Sociální hledisko	12
1.2.3 Expresivní výrazy.....	14
1.3 FUNKČNÍ STYLY	14
1.3.1 Publicistický styl	15
1.3.1.1 Sportovní komentář.....	16
2 PRAKTICKÁ ČÁST	18
2.1 VÝBĚR TELEVIZNÍCH STANIC	18
2.2 ZPŮSOB ZAZNAMENÁVÁNÍ	19
2.3 SAMOTNÁ ANALÝZA PROSTŘEDKŮ.....	20
2.3.1 Česká televize.....	20
2.3.2 O ₂ TV	31
2.3.3 Kvantifikace.....	35
2.4 VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ.....	36
ZÁVĚR	37
RESUMÉ.....	38
SEZNAM LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ	39
SEZNAM TABULEK	42
SEZNAM PŘÍLOH	43

Úvod

V současnosti do mediálního prostoru stále více proniká nespisovná čeština. Zatímco dříve platilo, že televizní hlasatelé dbali na důsledné dodržování spisovné normy, nyní se stále častěji v masových médiích objevují tací, kteří nezřídka využívají prostředků vrstvy jiné. Primárně na starší diváky, avšak nejen na ně, může toto rozvolňování působit rušivým dojmem, a to zejména co se týče připravených veřejných projevů.

Prakticky jediná část televizní produkce, kde se nespisovné prostředky dají do jisté míry tolerovat, je živé vysílání, v němž převládají projevy nepřipravené. Specifickým žánrem v této oblasti jsou bezesporu sportovní komentáře. Během nich jsou jejich autoři povinni okamžitě reagovat na právě nastalou situaci a z toho důvodu, kvůli oné bezprostřednosti, se dopouštějí odchylek od kodifikované normy.

Jen stěží lze pochybovat o tom, že fotbal je nejrozšířenějším sportem na Zemi a že se i v České republice spolu s ledním hokejem těší velké popularitě, a tak nebylo složité stanovit oblast zájmu této bakalářské práce. Nejedním stabilním recipientem televizního fotbalového vysílání si zajisté všiml, že na některých stanicích je komentář prováděn zajímavěji, barvitěji a celkově jazykově lépe než na jiných, a porovnání kvality obsahu na veřejnoprávní televizi a na soukromé stanici se rázem nabízí.

Cílem bakalářské práce je tedy komparativní metodou zjistit, na které platformě se klade větší důraz na spisovný komentář. Ve veřejně dostupném Kodexu České televize se ČT zavazuje k tomu, že její hlasatelé budou dbát na užívání vhodných jazykových prostředků, což by i vzhledem k tomu, že soukromé stanice nic obdobného nemají, mělo znamenat, že by ve veřejnoprávním prostoru mělo docházet k méně častému porušování normy než na soukromých stanicích.

Na základě vlastní zkušenosti rodilého mluvčího předpokládám rovněž, že největší zastoupení budou mít nespisovné prostředky v rovině tvaroslovné.

Třetí hypotéza se zaměřuje konkrétněji na individuality za mikrofonem. Nejen v českém prostředí sportovního komentátorství je zvykem, že přenosem provází komentátorská dvojice ve složení hlavní komentátor a tzv. spolukomentátor. Tím bývá zpravidla bývalý hráč, potažmo jiná osoba přímo se zkušenostmi z daného sportovního (v tomto případě fotbalového) prostředí, a ta je tak v jazykové nevýhodě oproti profesionálnímu

komentátorovi, a proto se v jejím projevu bude objevovat větší množství chyb, než tomu je u kolegy.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V první zmíněné jsou vysvětleny jazykové roviny a nastíněna stratifikace českého jazyka. Rovněž je zde možno nalézt krátké pojednání o funkčních stylech se zvláštním zaměřením na styl publicistický. Praktická část se věnuje analýze konkrétních textů.

1 TEORETICKÁ ČÁST

Český jazyk, obdobně jako většina jazyků ostatních, je systém, jenž se skládá z rozličných složek. Rodilí mluvčí jsou vědomě i nevědomě obeznámeni s tím, z jaké jazykové roviny a z jakého okruhu jazykových prostředků si vybrat v určitých specifických situacích – kupříkladu málokdo bude ve stylu prostěsdělovacím, tzn. v běžné komunikaci například s přáteli, využívat archaizmy a knižní výrazy, pokud tedy nebude chtít svůj projev touto cestou ozvláštnit. Pro prostěsdělovací styl je typická nespisovná čeština.

V oblasti Čech, nejen těch západních, v nichž se nacházíme, je obvyklým prostředkem mezilidské mluvené komunikace jazyk obecněčeský. Tento český interdialekt není v obvyklých, neoficiálních komunikačních situacích na škodu, ba naopak je jejich standardním členem, problém však často nastává, když má mluvčí přejít do čistě spisovného jazyka. Nezřídka kdy se totiž děje, že i přes velkou snahu se v projevu objevují prvky nespisovného jazyka. Ty se mohou rozlišovat podle několika kritérií.

1.1 JAZYKOVÉ ROVINY

Začněme nejprve tím, že se jazyk dá rozdělit do rovin – jmenovitě: hláskosloví, tvarosloví, lexikum a syntax. Nespisovné prostředky se vyskytují napříč všemi těmito rovinami.

1.1.1 HLÁSKOSLOVÍ

Jedná se o obor, jenž zkoumá hlásky, slabiky a zvukovou stránku jazyka vůbec. Zahrnujeme do ní hned několik disciplín, kupříkladu **fonetiku**. Fonetika se zabývá tím, jakým procesem se objevuje zvuk řeči, kterak onen zní a jak jej vnímáme. Jinými slovy, zkoumá řeč z pohledu biomechanického, zajímá ji, kde dochází k tvorbě řeči, jaké části lidského těla mají vliv na vznik řeči a její šíření apod. Důležité u ní je, že tyto procesy může zkoumat, aniž by záleželo na porozumění danému jazyku, přičemž v tomto ohledu se tedy shoduje s přírodními vědami, neboť tvorba řeči se ve fonetickém pohledu na věc rovná pozorování přírodních procesů či jevů (Krčmová, 1984).

Na fonetiku se úzce váže **fonologie**. Tato nauka se zabývá tím, jak konkrétně jsou zvuky užívány v rámci jazyka, tudíž se liší od fonetiky v tom, že pokrývá méně segmentů, zkoumá totiž významotvornost daných prostředků. Hledá distinktivní funkci jednotek (fonémů), čili těch, které jsou schopny rozlišit význam slova (Krčmová, 1984). Obě disciplíny

(fonetika a fonologie) tvořily do konce 20. let minulého století jednu, ovšem novátorský pohled na lingvistiku Pražského lingvistického kroužku tento aspekt změnil (Toman, 2011).

Dalšími disciplínami, které se zajímají o situaci v hláskoslovné rovině, jsou **ortofonie** neboli nauka o správném znění a tvoření hlásek, přičemž prohrěšky vůči jediné „správné“ variantě, ať už na základě lokálních specifik, nebo individuální variantnosti, jsou vnímány jako vady řeči, nebo **ortoepie**, již bychom mohli považovat za jakýsi soubor zásad pro užívání hlásek v rámci konkrétních větných realizací, jakož i intonace a přízvuků. Zabývá se též mírou kultivovanosti užívaných prostředků (Čechová 2000, str. 39).

Rozlišujícími zvukovými jednotkami se zabývá **fonémika** (Čechová, 2000). Opomenuta nemůže zůstat ani **morfonologie**, která reflektuje změny (alterace) v rámci kořene – případně kmene – slova (Krčmová, 1984).

1.1.2 TVAROSLOVÍ

Tvarosloví, jinak také zvané morfologie, je, jak už název napovídá, jazykovědná disciplína zabývající se tvarem slov. Můžeme ji dělit na **formální** tvarosloví (morfologii), které si dává za úkol pojednávat o částech, jež nesou význam (morfémech), a **funkční**, jež se zaměřuje na to, jak slovní tvary reálně fungují ve větě, a zkoumá jejich gramatické významy. Morfologie se úzce váže na ostatní lingvistické disciplíny (Šmilauer, 1972).

Šmilauer (1972, str. 137) dále definuje vznik slovního tvaru jako připojení koncovky ke kmeni, čímž se tento akt liší od připojení přípony, jímž vzniká nové slovo. Koncovka může být nulová. Slovní tvary jsou důležitě pro vyjádření větných vztahů a určují mluvnické kategorie. Tvoření tvarů probíhá ohýbáním (flexí), konkrétně jeho dvojí realizací: **skloňováním** a **časováním**, a je možné u prvních pěti slovních druhů.

Skloňování neboli deklinace probíhá u jmen (substantiv, adjektiv, jakož i některých pronomín a numeralí) a spočívá v připojování pádových koncovek a vyjadřují se jím mluvnické kategorie pádu, čísla, jmenného rodu a také vzor. Deklinačních typů existuje vícero, tradiční dělení se přiklání k trojímu, tj. skloňování *jmennému (substantivnímu)*, pod jehož vlivem se skloňují například podstatná jména, jmenné formy přídavných jmen nebo číslovky, které jsou ve své podstatě substantiva číselného významu (milión, sto apod.), dále pak máme deklinaci *smíšenou (adjektivní)*, podle které se skloňují, rovněž jak název

napovídá, přídavná jména, ale také kupříkladu řadové číslovky či některá přivlastňovací zájmena (tvůj, její atd.), a v neposlední řadě deklinaci *zájmenou*. Podle ní se skloňují především zájmena (především osobní, potažmo ukazovací), ale také číslovka jeden/jedna/jedno (Čechová, 2000). Číslovky jsou obecně nejednotné, co se skloňování týče, neboť je určité z nich zapotřebí skloňovat zvláštními způsoby, jako třeba oba/obě v instrumentálu plurálu nebo kombinované číslovkové výrazy, u nichž je nutné užít specifické skloňování, které si zaslouží rozbor objemnější, než jaký může tato práce poskytnout. Navíc existují i číslovky nesklonné¹ (tytéž nalezneme i u zájmen²).

Časování (konjugace) je specifická pro slovesa. Tvar verba je určován následujícími mluvnickými významy: osobou, číslem, slovesným způsobem, časem a slovesným rodem (Čechová, 2000). Existují slovesné tvary určité a neurčité, jež se od sebe liší zejména tím, že u prvních jmenovaných lze určit kategorii osoby, což je u druhých vyloučeno. Dá se říci, že stojí na přechodu od sloves k substantivům či adjektivům (Šmilauer, 1972).

1.1.3 LEXIKUM

Šmilauer (1972, str. 53) definuje slovní zásobu jako souhrn veškerých slov, která náleží některému jazyku (slovní zásoba národní), jeho spisovné podobě (slovní zásoba spisovná), jistým vrstvám národního jazyka (nářeční, slangová atd.), časové periodě (kupř. husitská), jednotlivci (individuální) či jednotlivci a jeho dílu (slovní zásoba Bezručových Slezských písní). Toto ovšem nepokrývá celé lexikum, rozumějme **lexikální zásobu**, jelikož do té totiž musíme zařadit i další lexikální jednotky různých typů, jako jsou slovní spojení a frazémy, jejich vztahy a dílčí systémy (Filipec, Čermák, 1985).

Tímto vším se souhrnně zabývá obor **lexikologie**, která se ovšem dále rozděluje na **diachronní**, jež zkoumá lexikální zásobu v průběhu vývoje a času, a **synchronní**, jejímž předmětem studia je lexikum v současném jazyce (Filipec, Čermák, 1985). Disciplíny, které pod ni spadají, jsou sémaziologie³, což je nauka o významech, onomastika, jež se zaměřuje na pojmenování a označování, neologie, která se snaží zmapovat nová slova pronikající do jazyka nebo v něm vznikající, či na nářečí zaměřená dialektologie nebo slangologie a terminologie. Důležitou úlohu plní frazeologie, obor, který se zabývá frazémy a idiomy,

¹ násobné (třikrát, pětkrát...)

² vztažná (jeho, jejichž) či přivlastňovací (jeho, jejich)

³ rozdíl mezi sémantikou a sémaziologií popsán v Čechová 2000, str.56

a slovtvorba, již někteří lingvisté včleňují k lexikologii a jiní ji vidí jako samostatnou, resp. jako součást jiné roviny (Cvrček, 2010).

Za aplikovanou formu lexikologie bychom mohli považovat **lexikografii**. Ačkoliv tato nauka o slovnících svoji náplň sdílí s lexikologií, forma její práce se notně odlišuje. Ve svých výstupech pokrývá roviny i jiné než lexikální, neboť usiluje nejen o pokrytí významu, ale například i o správný pravopis, výslovnost, přízvuky, ba dokonce – což se týče převážně jednojazyčných slovníků – kodifikuje morfologickou normu lexikálních jednotek (Filipec, Čermák, 1985). Rovněž neopomenutelný je její častý přesah do jiných jazyků, zejména jde-li o vícejazyčný slovník. Jak je známo, slovníky vznikají za různými účely a vždy se specifickým zaměřením, přičemž se mohou lišit stylem záznamu, jakož i formou výběru hesel (Šmilauer 1972, str. 55).

Lexikální zásoba je obdobně členitá jako ta slovní (vizte výš) a probíhá v ní neustálá obměna, rozšiřování a posouvání významů, utváření nových a zánik určitých jednotek atd. (Cvrček, 2008), což jen potvrzuje obecný názor jazykovědců, že (český) jazyk je živý organizmus⁴.

1.1.4 SYNTAX

Podle Šmilauera (1972, str. 254) je syntax (skladba) nauka o větě a o spojování vět v souvětí. Jádrem syntaxe je popis různých typů struktur založených a budovaných na syntaktických a sémantických vlastnostech určitého slovesného tvaru, jejich klasifikace a uspořádání (Grepl, Karlík, 1986). Na skladbu můžeme nahlížet dvěma způsoby.

Podle toho prvního členíme syntax na dva druhy – závislostní a významovou. Závislostní (nebo také tradiční) skladba se zabývá vnímáním recipienta, jenž má za úkol větu (či přesněji její realizaci ve formě výpovědi [Vaňková, Vejvodová 2004, str. 5]), kterou slyší či čte, v první řadě dekodovat, prostřednictvím čehož přijde na to, jak na sobě její jednotlivé členy závisí (Adámková, 2010). Setkávají se s ní žáci na základních školách a převažuje i na školách středních a univerzitách.

Významová (sémantická) syntax je mladší a usiluje o celistvý popis, jenž postihne nejen formální stránku, ale i rovinu obsahovou, díky čemuž může lépe ukázat jejich vzájemnou

⁴ dostupné z <https://www.em.muni.cz/veda-a-vyzkum/971-krcmova-jazyk-je-zivy-organismus-kteremu-se-neda-poroucet>

propojenost a podmíněnost. Podstatnou je zde vysvětlení podmínek využívání a fungování celého skladebního systému, tudíž se klade důraz na funkční stránku syntaktických jevů (Grepl, Karlík, 1986).

Druhý typ pohledu na problematiku syntaxe spočívá v tom, jakými úseky se disciplína zabývá. V tomto směru je rozlišení poměrně prosté – proti sobě zde stojí syntax větná, která zkoumá věty a jejich realizaci, a syntax nadvětná (textová), v jejímž zájmu se naopak vyskytují objemnější celky, jelikož dohlíží kupříkladu na stavbu odstavců a textů a toho, jak drží pohromadě (Adámková, 2010).

Za základní jednotku syntaxe je považována věta. Ta je ovšem, jak praví Vaňková s Vejvodovou (2004, str. 5), pouze jakýmsi abstraktním modelem (postrádá komunikativní funkci), a tak bývá v praxi zaměňovaná za výpověď, tj. její uvedení do konkrétní podoby (Grepl, Karlík 1986, str. 34). Věta je dána, pakliže obsahuje verbum finitum, kdežto pro výpověď toto omezení neplatí, a proto ne každá výpověď je větou. Počet vět, čili v podstatě schémat, je ze své podstaty omezený, zatímco výpovědi může existovat nekonečné množství.

1.2 STRATIFIKACE ČESKÉHO JAZYKA

Za bazální rozdělení jazyka můžeme považovat to na základě spisovnosti. Zjednodušeně se dá konstatovat, že na jedné straně spektra stojí jazyk spisovný a na druhé jazyk nespisovný. Rozlišení českého jazyka je v tomto ohledu velmi silné, tudíž můžeme hovořit o diglosii, jakési „dvojazyčnosti“ češtiny. Spisovná čeština v podstatě neplní běžné nároky kladené na národní jazyk, neboť neslouží jako dorozumívací prostředek standardní mezilidské komunikace (Daneš 2009, str. 24). Její roli přebírá, alespoň na území Čech, zejména obecná čeština, tzn. nespisovná podoba. Většina českých rodilých mluvčích je diglosní a dokáže rozlišit spisovné a nespisovné jazykové prostředky.

Nespisovný český jazyk ještě tvoří další útvary či poloutvary, jako jsou dialekt, slang a argot. O všech je na následujících řádcích možno nalézt krátké pojednání.

1.2.1 SPISOVNÁ ČEŠTINA

Jedná se o oficiální podobu českého jazyka, jejíž využití se očekává na školách, při komunikaci s úřady, ve vědeckých kruzích nebo, a to je pro tuto práci stěžejní,

v hromadných sdělovacích prostředcích. Podstatné je zmínit, že spisovný jazyk je taktéž rozvrstvený a jeho prostředky se seskupují podle toho, zda náleží do části hovorové, neutrální či knižní (Čechová, 2000). Spisovný jazyk drží primát v tom, že je jediným útvarem, jenž je plně kodifikován (Minářová, 2011). Přehlednou diferenciaci nalézáme v knize Čeština – řeč a jazyk, z níž pochází následující tabulka.

Tabulka 1 - Dělení jazykových prostředků

PROSTŘEDKY						
nespisovné				spisovné		
argotické	slangové + profesní mluvy	nářeční	obecně- české	hovorové	neutrální	knižní archaické

Z tabulky můžeme vyčíst, že prostředky hodnocené jako spisovné se rozprostírají mezi hovorovými a knižními (potažmo archaickými), přičemž je zcela pochopitelné, že právě z místa „styku“ nespisovné češtiny se spisovnou, tj. obecné češtiny, přicházejí („zespisovňují se“) výrazy do hovorového jazyka nejčastěji (jako příklad uveďme slova jako *holka* nebo tvar *cos⁵*), ale určitě nelze říci, že by byl toto jediný zdroj.

Do spisovného jazyka pronikají rovněž prostředky z ostatních útvarů či poloútvárů jazyka, např. z profesní mluvy (očař) či z kupř. sportovního slangu (bek).⁶

Uživateli spisovného jazyka jsou zejména lidé, od nichž jeho využití vyžaduje jejich profesní zaměření, např. učitelé, úředníci či vědečtí pracovníci. I u nich nicméně dochází k pronikání prostředků z jiných jazykových vrstev (Čechová, 2000).

Za zmínku jistě ještě stojí, že mluvená podoba spisovného českého jazyka povětšinou nevyužívá archaické ani knižní prvky a spíše má tendence k nespisovnosti. Její jádro tvoří prostředky neutrální, jež je možné upotřebit též v psané formě (Čechová, 2000).

Obecně se dá konstatovat, že spisovná čeština převládá v psaných komunikátech, v případě určitých funkčních stylů, jako je například umělecký či publicistický, se někdy

⁵ zkr. co jsi

⁶ pro více příkladů vizte Čechová 2000, str. 24

objevují prostředky spisovné (i třeba knižní) vedle těch hovorových (spíše publicistický styl), ba dokonce nespisovných (spíše v uměleckém).

Hovorový jazyk je zvláštním a málo prozkoumaným jevem a názor současných jazykovědců ustupuje od tradiční definice hovorové češtiny jako prosté mluvené podoby spisovného jazyka (Kopečný, 1949), neboť prostředky sloužící běžné komunikaci zasahují i do dalších jazykových vrstev (Minářová 2011, str. 26).

1.2.2 NESPISOVNÁ ČEŠTINA

Diferenciace nespisovné části jazyka se jeví pestřejší, nežli je tomu u spisovné. V zásadě existují dvě formy rozlišení nespisovnosti, a to je hledisko **územní** a **sociální** (Čechová, 2000). Ve standardním mluveném jazyce probíhá míšení všech vrstev jazyka.

1.2.2.1 Územní hledisko

Na základě regionálního rozdělení vznikají nespisovné útvary: **dialekty** a **interdialekty**.

Dialekt

Teritoriální diferenciace českého jazyka není v současné době úplně nejsilnější, zejména pokud ji porovnáme hned se sousední němčinou nebo i slovenštinou. Pravdou ovšem zůstává, že čím dále od Prahy, tím specifik přibývá, a zajímavé rovněž je, že více odlišností se objevuje směrem na východ než na západ, kde – zejména na Moravě – je nářeční určenost zachovalejší (Čechová, 2000).

Dialekty se od sebe vzájemně odlišují, a to především v rovině hláskoslovné a tvaroslovné, nicméně rozdíly lze nalézt též v lexiku a syntaxi (Minářová, 2011). Právě toto zasahování do celého jazykového systému určuje, že se jedná o útvary a nikoliv poloútvary. Nářečí se shlukují do nářečních skupin a vznikají z nich interdialekty („nadržčí“). Čechová (2000, str. 25) uvádí, že to, co v běžné praxi považujeme za moravské dialekty (lašské, hanácké, středomoravské apod.), jsou ve skutečnosti právě interdialekty.

Šmilauera (1972, str. 24) zmiňuje, že nářečí není v běžných veřejných a mluvených komunikátech využíváno neustále a rozhodně ne v oficiálním styku a jeho uživatelé ctí

normu, tzn. závaznost jistých způsobů vyjadřování, nejde tedy o pouhý úzus (zvyk něco využívat, avšak nepocítovat žádný závazek vzhledem k jeho dodržování).

Důkladná práce badatelů v oblasti dialektologie může dát za vznik nářečním slovníkům. Ty se nicméně specializují na rovinu lexikální (Minářová 2011, str. 27), a jelikož neexistuje, jak upozorňuje Čechová (2000, str. 25), kodifikace pro gramatickou, pravopisnou, jakož ani výslovnostní normu, jedná se pořád o nespisovný útvar.

Interdialekt

Interdialekty rozumíme nadnářeční jazykové útvary, které jsou nespisovné. Ponechávají si teritoriální charakter a mísí se v nich prvky typické pro blízké menší nářeční celky. Jedná se o nejednotný útvar, jenž ale tíhne ke stabilizaci a vnitřní jednotnosti, v podstatě o stupeň vývoje sousedních dialektů, které se zbavují pro sebe charakteristických a typických znaků (Minářová, 2011).

Problém, který spolu sdílejí dialekty i interdialekty, tkví v tom, že uživatelé jazyka, a to především zástupci mladé generace, preferují jiné dorozumívací kódy než nářečí. Minářová (2011, str. 27) uvádí jako příklad interdialekt středomoravský, kterým by měli hovořit obyvatelé moravské metropole Brna, avšak ti se čím dál častěji, patrně pod vlivem masové komunikace a sdělovacích prostředků, uchylují k využívání obecné češtiny, standardní primárně pro oblast historické země Čech.

Obecná čeština

Mezi jazykovědci nepanuje jednoznačná shoda, kam obecnou češtinu zařadit, někteří ji uvádějí jako český interdialekt, jiní ji staví samostatně, nicméně nelze oddiskutovat, že tento nespisovný jazykový útvar interdialektické povahy je nejrozšířenější formou českého jazyka na našem území, poněvadž ačkoliv váže svůj vznik do středních Čech, jeho užívání se rozšiřuje i na zbytek České republiky (Čechová, 2000).

Jak je zmíněno výše, česká nářečí potkal prakticky zánik, a právě jejich unifikace umožnila rozvoj společného útvaru pro celou oblast. Původně středočeské nářečí přijalo znaky z jiných oblastí Čech a posunulo naopak tam svoji působnost. A nejen tam, neboť v jistých jazykových jevech přesahuje rovněž na území Moravy, třebaže je zde využívána nesystematicky a bez jasného klíče (Minářová, 2011).

Byť se jedná o nespisovný útvar, proniká do okruhů, jež dříve byly vyloženě spisovné, jako jsou například žurnalistika či beletrie. Obecná čeština se zhusta objevuje ve filmové tvorbě, na divadelních prknech nebo v prostředí rozhlasu.

Třebaže je obecná čeština suverénně nejhutnějším kódem každodenní mluvené komunikace, díky čemuž proniká i do sféry hovorové (ergo spisovné), není všude považována za standardní. Lokality vzdálené od centra jejího původu (od Prahy), jmenovitě Olomoucko nebo Ostravsko, si zachovávají své teritoriální, nářeční dispozice a tamní uživatelé nadále považují obecnou češtinu za element cizí povahy (Minářová, 2011).

U obecné češtiny nelze opomenout, že zčásti stojí na pomezí územní a sociální diference jazyka. Zejména na Moravě, kde jsou dobré podmínky pro pozorování tohoto jevu, se její užívání váže na společenské prostředí komunikujících. Zatímco mladí lidé, vysokoškoláci, gymnazisté, profesně výše postavení, standardně využívají obecnou češtinu jako svůj kód komunikace, lidé s nižším vzděláním, případně žijící mimo hustěji zalidněné oblasti setrvávají v dialektickém vyjadřování. Obdobné rozlišení na území Čech natolik výrazně nefunguje (Minářová, 2011).

1.2.2.2 Sociální hledisko

Vedle geografického rozdělení nespisovného jazyka existuje také diference sociální. Na jejím základě vyčleňujeme trio sociolektů **slang**, **profesní mluva** a **argot**. Musí u nich být zmíněno, že na rozdíl od předchozích částí jazyka (dialektů a interdialektů) nezasahují do všech jazykových rovin, dá se dokonce říci, že se projevují zcela výlučně v lexikální zásobě, protože o nich nehovoříme jako o útvarech, nýbrž jako o tzv. **poloútvarech**.

Mluvčí je využívají z toho důvodu, aby došlo k pojmenování věcí, které je jasné pouze určitému okruhu, proto zde nabývá důležitosti sociolingvistický faktor. Poloútvary umožňují snazší dorozumění mezi členy např. totožné zájmové skupiny a někdy jako záměrné ztížení rozklíčování obsahu lidmi mimo ně.

Slang

Slang je nespisovná mluva zájmových skupin (Šmilauer, 1972). Osoby s totožnou volnočasovou činností si používáním slangizmů (slangových výrazů) dávají vzájemně

najevo sounáležitost a svůj slang má snad každé zájmové odvětví. Jazykověda eviduje kupříkladu muzikantský, rybářský nebo studentský slang. U něj je zajímavé, že v rámci něj dochází k častým aktualizacím, zhusta i během jedné generace (Adámková, 2010).

Slangové výrazy (ať jednoslovné, nebo víceslovné) bývají emocionálně zabarvené (kupř. v rámci studentského slangu pětka=koule) a některé přecházejí do obecného povědomí, jakož i do aktivní lexikální zásoby lidí mimo původní okruh uživatelů slangu, příkladem budiž finiš ze slangu sportovního. Následně nabývají obecněčeské, někdy dokonce i spisovné platnosti (Čechová, 2000).

Profesní mluva

Jedná se o nespisovné výrazivo, jež používají lidé téhož povolání (Šmilauer, 1972). Dříve se neodlišovala od slangu, což dodnes naznačují její nejisté hranice. Je jasné, že mluva hudebníků, již se muzikou neživí, je slang, ovšem vyvstává otázka, zda se v případě, že se hudba stane jejich profesí, jimi používané slangizmy nezmění na profesionalizmy.

Jisté je, že profesní mluva se využívá ke zjednodušení komunikace a má základ ve spisovném jazyce. V rámci úspory času a s vidinou rychlého vyjadřování dochází k vytváření zjednodušených variant termínů (např. repo místo reportáž⁷), univerbizaci (zadlahovat namísto nasadit dlahu⁸) nebo utváření zkratkových slov (jipka namísto jednotky intenzivní péče⁹).

Argot

Argot je mluva „vrstev společensky izolovaných (zlodějů, tuláků, falešných hráčů)“, jak uvádí Šmilauer (1972, str. 21). Svůj účel plnil zejména v minulosti, a to jako tajná mluva, již měli porozumět výlučně zasvěcení. Tento účel už dnes tolik nezastává a blíží se slangu (Adámková, 2010). Při úplatkářské kauze v českém fotbale roku 2004 se do obecného povědomí dostaly argotické výrazy jako kapřici (rozumějme úplatky) nebo notičky (tj. pokyny pro podplacené rozhodčí).

Dnes se argot pojí především s vězeňským prostředím a světem narkomanů. Mezi dva typy argotu, jenž byl v časech minulých hojně využíván, patří mluva „pražské galérky“

⁷ žurnalistika

⁸ lékařství

⁹ lékařství

(pražského podsvětí) a „brněnská plotna“ (označení pro skupinu zlodějíčků v Brně), přičemž obě čerpaly nejen z češtiny (Čechová, 2000).

Argotizmy se používají téměř výlučně v mluvené podobě, v psané prakticky jenom jako prvek autentičnosti v uměleckých počinech.

1.2.3 EXPRESIVNÍ VÝRAZY

Důležitý je ještě další termín, tj. expresivita. Akademický slovník cizích slov ji popisuje jako „citový vztah mluvčího vyjádřený různými jazykovými prostředky, citové zabarvení, expresivnost“¹⁰. Tím nám tento pojem staví současně jak do spisovných prostředků, tak do těch nespisovných, a tvoří tedy množinu zahrnující výrazy z obou těchto sfér českého jazyka. Nespisovná platnost u expresiv nicméně převyšuje¹¹.

1.3 FUNKČNÍ STYLY

Jak už bylo nastíněno na řádcích výše, jazyk musí plnit rozličné funkce ve společnosti, a je proto pochopitelné, že musí existovat jeho určité stylové rozvrstvení. V přímé souvislosti se společenskou, politickou a hospodářskou situací a jejími změnami prochází jazyk vývojem napříč celým systémem. Proměny jazykové komunikace jsou reflektovány vznikem, úpravami a rozvojem různých stylů.

Na základě hlavní funkce vznikajícího komunikátu se jeho autor rozhoduje, jaké jazykové prostředky si vybere, jak je uspořádá a jaké naopak zavrhne. Tomuto způsobu cílené selekce se říká **funkční styl**. Představuje styl objektivní, interindividuální, mimopersonální, zkrátka se jedná o poněkud abstraktní záležitost, již můžeme sledovat na konkrétní realizaci komunikátů, čímž se odlišuje od individuálního stylu jedince (Čechová, 2008).

Autor při tvorbě komunikátu vybírá napříč celým spektrem jazyka, přičemž této stylotvorné (slohotvorné) selekci předchází volba tématu a obsahu, což tedy jen podtrhuje skutečnost, že tvorba komunikátu je komplexní činností, a produktor by měl být obeznámen se všemi faktory, jež ovlivňují zmíněný proces výběru a kterým se říká slohotvorní činitelé (Minářová, 2011).

¹⁰ dostupné online z <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=expresivita>

¹¹ dostupné z <https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=891>

Funkční styly je možné dělit na základě několika kritérií. Primární rozdělení odráží účel, za kterým komunikát v daném stylu vzniká. Čechová (2000, str. 377) je dělí takto:

1. **prostěsdělovací** , užívaný v běžně komunikaci
2. **odborný**, který ještě dále člení podle stupně odbornosti na vědecký, prakticky odborný a popularizační
3. **administrativní**
4. **publicistický**, jenž bude mít v praktické části této práce stěžejní úlohu, a proto je popsán ve zvláštní podkapitole
5. **řečnický**, který se někdy řadí pod publicistický
6. **umělecký**
7. **esejistický**, stojící na pomezí mezi odborným a uměleckým

Takové rozdělení nereflektuje, jestli naplňují jen jednu funkci – **styly symplexní** –, či více – **styly komplexní**. Symplexním stylem je kupříkladu prostěsdělovací, jehož funkce je zpravovací, nebo styly prakticky odborný a vědecký s funkcí odbornězpravovací. Zbylé zmíněné styly jsou styly komplexní (Čechová 2000, str. 378).

Čechová (tamtéž) připomíná, že další hierarchie souvisí se společenskou prestiží a rozdělují se podle ní funkční styly na **nižší** (prostěsdělovací) a **vyšší** (odborný, umělecký aj.).

1.3.1 PUBLICISTICKÝ STYL

Pod pojmem publicistika můžeme vysledovat druh mezilidské komunikace, jenž se snaží zpřístupnit informace o aktuálním dění určité skupině recipientů (ideálně všem) a nějakým způsobem jej komentuje. Soubor faktorů, slohotvorných činitelů, které se na její podobě podílejí a jež tím tvoří objektivní vyjadřovací styl (ignorujeme tedy individuální styl jedince-autora), nazýváme **publicistický styl** (Čechová 2008, str. 244).

Jak je zmíněno výše, publicistický styl patří k těm komplexním, tudíž plní více funkcí – Čechová (tamtéž) uvádí například informativní, přesvědčovací, získávací, působící a taktéž ovlivňovací.

Termín, jenž s publicistikou (a publicistickým stylem též) úzce souvisí, je žurnalistika. Některé stylistiky mají oba termíny za synonyma, což jen podtrhuje, že se stylu publicistickému říká též žurnalistický (Minářová, 2011). Publicistika se vymezuje jako součást žurnalistiky, která si dává za úkol nejen o věci informovat, ale i ji hodnotit a recipienty přesvědčit a získat si je (Čechová, 2008). Publicistika a někdy i žurnalistika se ještě obecně berou jako novinářství.

Tyto terminologické nejednoznačnosti mohou komplikovat porozumění, v této práci bude respektováno označení publicistický styl a s ním související náležitosti.

Publicistika je velmi různorodá, silně se od sebe liší např. politická a sportovní, a situaci navíc komplikuje i dvojakost formy. Existuje totiž psaná forma (realizována zprávou či komentářem v tisku), v níž dochází k přesahu mj. do uměleckého stylu, a mluvená forma (komentář sportovního přenosu), pro kterou je mnohdy charakteristický rétorický ráz.

Jelikož je publicistický styl výrazně dynamický a výraznou roli v něm hrají aktualizační tendence, neexistuje žádné zachycení veškerých současných tendencí a dost možná ani existovat nemůže.

1.3.1.1 Sportovní komentář

Základem pro praktickou část této práce je mluvená publicistika. Ta představuje souhrn komunikačních aktivit, jež jsou vyvíjeny pracovníky hromadných sdělovacích prostředků, a realizují ji komunikáty jak vysoce oficiální, tak bezprostřední. Patří sem rozhlasové a televizní zpravodajství, komentáře a rozličné další pořady masových médií s různými cíli a funkcemi. (Čechová, 2008).

Hlavním znakem mluvené komunikace je, že komunikáty jsou většinou nepřipravené. Produktor si nemá možnost předem přichystat téma, obsah a zejména volbu jazykových prostředků, neboť většinou reaguje na události konané v reálném čase. Existují pochopitelně i mluvené komunikáty, které vznikají po přípravě v podobě písemného

podkladu a jejichž mluvená realizace je až druhotnou formou. Pro naplnění persvazivní funkce komunikátu se zde mísí prvky publicistického stylu s rétorickým a záměrně i nezáměrně se v projevu objevují vedle spisovných (hovorových) prostředků rovněž nespisovné (Minářová 2011, str. 36). Pro mluvenou publicistiku je podobně jako pro psanou společná automaticnost a modelovost a současně vysoká míra aktualizace a ozvláštňování novými prostředky (Čechová, 2008).

Sport v živém provedení je podle Záruby, šéfkomentátora sportovních pořadů, nejvlastnějším a nejtradičnějším projevem televize a základy sportovních přenosů byly položeny roku 1936, kdy došlo k promítání atletických disciplín v rámci letních olympijských her, a to ve dvou berlínských kinech. Na našem území se sportovní přenosy datují do roku 1955¹² a postupem času si získaly masovou podporu¹³.

Záruba rovněž konstatuje, že neexistuje teorie disciplíny sportovní komentátorství a je potřeba ji vytvořit¹⁴. Je nicméně oprávněné předpokládat, že i zde platí zásady adekvátní pro ostatní žánry publicistického stylu, zejména spisovnost. A na jejím dodržování, resp. nedodržování je postavena praktická část této práce.

¹² dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=KQGqyQ4T71c>

¹³ dostupné z <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/sledovanost-a-data-o-vysilani/rekordy/>

¹⁴ dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=KQGqyQ4T71c>

2 PRAKTICKÁ ČÁST

Následující část práce se věnuje aplikaci části teoretické, a to za účelem dosažení cílů a potvrzení nebo vyvrácení hypotéz stanovených v úvodu.

2.1 VÝBĚR TELEVIZNÍCH STANIC

Za účelem shromáždění dostatečného a reprezentativního množství jazykového materiálu došlo ke zvolení dvou stanic, po zástupci za média veřejné služby a po zástupci z řady médií soukromých. Jmenovitě se jedná o Českou televizi a O₂ TV.

Česká televize je jedinou veřejnoprávní televizní stanicí na našem území, a její volba jako zástupce této části médií byla tedy jednoznačná a neoddiskutovatelná. ČT je zřizována ze zákona¹⁵ a nabízí sportovní přenosy převážně na programu, jenž je k tomuto účelu určen primárně a mimo jiné i svým názvem, totiž ČT sport, ve zvláštních případech (například během vzájemného překrývání se dvou přenosů) se divák může sportovního vysílání dohledat taktéž na ČT 2. Sportovní vysílání má na obrazovkách České televize bohatou historii, koneckonců první sportovní přenos tehdy ještě Československé televize se datuje již do padesátých let minulého století¹⁶ a kanál vyloženě zaměřený na sport vznikl při příležitosti turínských Zimních olympijských her 2006¹⁷. V současnosti je možné obsah vysílaný ČT sledovat jak prostřednictvím televizí, tak na webových stránkách iVysilani.cz.

Volba O₂ TV jako zástupce soukromých stanic byla rovněž jednoduchá, protože nabízí nejkvalitnější a dost možná nejširší obsah napříč českými sportovními televizemi. Od svého vzniku, tj. do roku 2016, si získala výsadní pozici mezi placenými stanicemi a stále nabývá na popularitě. Značný podíl na tom jistě má, že se jí podařilo získat vysílací práva na nejsledovanější klubové fotbalové akce v České republice – nejvyšší českou soutěž a Ligu mistrů¹⁸. Je zřizována společností O₂ Czech Republic a sportovní vysílání nabízí na vlastních kanálech O₂ TV Sport, O₂ TV Fotbal, O₂ TV Tenis aj.¹⁹

¹⁵ dostupné z <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/zakony/>

¹⁶ dostupné z <https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1355990-prvni-sportovni-televizni-prenos-odvysilala-cst-z-prazske-stvanice>

¹⁷ dostupné z <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11436960831-10-let-ct-sport/21647129402/9317-vyvoj-kanalu/>

¹⁸ dostupné z <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/placena-o2-tv-se-stala-vyhradnim-drzitelem-vysilacich-prav-na-pristi-ctyri-sezony-fotbalove-ligy-49607>

¹⁹ dostupné z <https://www.o2.cz/osobni/kanaly/>

2.2 ZPŮSOB ZAZNAMENÁVÁNÍ

Datový sběr probíhal za využití videoarchivu České televize i O₂ TV. Premiéry živého vysílání nebyly zvoleny, aby bylo možno v případě nedostatečného nebo nesprávného zaznamenání jazykového prostředku provést okamžitou kontrolu v podobě vrácení času zpět. Jazykový materiál, který byl do práce zahrnut, musel být vyřčen komentátory v době, kdy běžel čas zápasu, tzn. buď mezi úvodním hvizdem rozhodčího (začátkem střetnutí) a poločasovou přestávkou, nebo začátkem druhého poločasu a koncem utkání, cokoliv mimo tuto ohraničenou dobu nemohlo být bráno v potaz.

Co se formy zaznamenání týče, jako první je uveden mluvčí. Písmenem *K* je označen hlavní komentátor, *SK* značí tzv. spolukomentátora, přičemž tato forma je platná pro Českou televizi. Jelikož O₂ TV preferuje jiný způsob komentování (se dvěma rovnocennými komentátory), *PK* označuje komentátora, jenž v zápase promluvil jako první, a *DK* druhého. V závorce je poté uvedena minuta, v níž k promluvě došlo, a za ní po dvojtečce následuje v uvozovkách nespisovný výraz, jenž je pro přehlednost zvýrazněn tučně.

Výraz je zpravidla zapsán s okolními slovy, aby jeho nespisovnost/expresivnost byla na první pohled zřejmá. Pouze v případě, kdy je zcela neoddiskutovatelné, že prostředek vybočuje ze standardního spisovného jazyka sám o sobě (povětšinou se jedná o chybu v rovině lexikální), je slovo uvedeno bez kontextu, neboť jej není zapotřebí. V případě, že se v krátkém časovém rozmezí (v jedné větě) vyskytlo více nespisovných jevů, jsou výrazy uvedeny na stejné řádce. Za koncem uvozovek je popsáno, v jaké rovině byl v daném výrazu učiněn prohřešek, a uvádíme i jeho spisovný ekvivalent, případně vysvětlení.

Při určování spisovnosti prostředku bylo vycházeno ze slovníkové části Internetové jazykové příručky zřizované Ústavem pro jazyk český, jež shromažďuje záznamy ze Slovníku spisovné češtiny pro školy a veřejnosti, z Pravidel českého pravopisu, Nového akademického slovníku cizích slov aj.²⁰

²⁰ dostupné z https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=_about

2.3 SAMOTNÁ ANALÝZA PROSTŘEDKŮ

Sběr zápisů dat probíhal průběžně od července 2019 do června 2020. Z celkem tří desítek analyzovaných utkání bylo vzhledem k množství jazykového materiálu vybráno pro tuto práci náhodně po pěti textech z veřejnoprávní a soukromé televize a ty reflektují výsledky bádání.

2.3.1 ČESKÁ TELEVIZE

12. 7. 2019 Jablonec – Bohemians Praha

Hlavní komentátor: Jaromír Bosák

Spolkomentátor: Erich Brabec

- K (1.): „Sám jsi **kopal** obránce.“ lexikum (hrál)
- SK (1.): „Před **nima** hraje Hübschmann.“ tvarosloví (nimi)
- SK (2.): „**vodešel**“ hláskosloví (protetické v – odešel)
- SK (3.): „Uvidíme, jak mu to **bude šlapat**.“ lexikum (půjde)
- SK (4.): „Vezme to **z jedné**.“ lexikum (z prvního doteku)
- SK (5.): „tam jde **vo** to“ hláskosloví (o)
- K (7.): „Rýsoval **pas, který ale nedošel až k Podanému**.“ lexikum (přihrávku); syntax (nepravá vedlejší věta)
- SK (9.): „**beka** hrál“ lexikum (obránce)
- K (9.): „Zahrál si **beka**.“ lexikum (obránce)
- SK (14.): „**myslim si**“ hláskosloví (myslím si)
- SK (14.): Už před **dvouma minutama** jsem ho viděl.“ hláskosloví (dvěma); tvarosloví (minutami)
- K (18.): „**prubnul** to“ lexikum (vyzkoušel)
- K (18.): „V **žádným** případě.“ tvarosloví (žádném)
- SK (20.): „Teď se **rozběh**.“ tvarosloví (rozběhl)
- K (21.): „Bohemka dostala pořádnou **ťafku**.“ lexikum (ránu)
- K (24.): „chtěl **přítuknout** Sýkorovi“ lexikum (přihrát)
- SK (25.): „**moh** to pustit“ tvarosloví (mohl)
- K (29.): „bylo to **fifty-fifty**“ lexikum (anglický výraz pro *vyrovnané*)
- K (31.): „Čeká se na **mičudu**.“ lexikum (míč)
- SK (33.): „**stáhnul**“ tvarosloví (stáhl)
- SK (34.): „**Todle** jsem čekal víc.“ hláskosloví (tohle)
- K (35.): „**Nalil** mu do šance.“ lexikum (nahrál)
- SK (38.): „ Musí **jí** chytit za pačesy.“ tvarosloví (ji)
- SK (38.): „ Každý zápas bude muset dokazovat, že **jí** [formu] má taky.“ tvarosloví (ji)
- SK (39.): „souboje **jedna na jedna**“ tvarosloví (jeden na jednoho)
- SK (39.): „Dokáže je uhrát **snáž**.“ hláskosloví (snáz)

-
- K (43.): „mezi **náma**“ tvarosloví (námi)
SK (43.): „falešná **křídla**“ lexikum (krajní hráči)
K (45.): „Nic dalšího se **neuděje**.“ lexikum (nestane)
K (47.): „Borci odcházejí **z placu**.“ lexikum (ze hřiště)
SK (49.): „oba dva rychlostně **vybavený**“ tvarosloví (vybavení)
SK (52.): „**sklepávka**“ lexikum (sklepnutí)
K (57.): „bude to na **dýl**“ lexikum (dlouho)
SK (68.): „**vod** toho je tam těch zbylých osm devět hráčů“ hláskosloví (od)
K (75.): „**meruna**“ lexikum (míč)
K (90.): „Ta byla **velikánská**.“ lexikum (velmi velká)
K (92.): „Nemůžu **frajera přejet** zezadu.“ lexikum (hráče; skluzem faulovat)

16. 8. 2019 České Budějovice – Slavia Praha

Hlavní komentátor: Vlastimil Vlášek

Spolkomentátor: Erich Brabec

- SK (2.): „**mančaft**“ lexikum (tým)
SK (3.): „je to profil hráče, kterých v **český** lize mnoho neběhá“ tvarosloví (české)
K (4.): „mezi **těmato** dvěma kluby“ tvarosloví (těmito)
SK (4.): „je třeba zmínit Jirku **Kladrubskýho**“ tvarosloví (Kladrubského)
K (6.): „**dneska**“ lexikum (stylově nižší varianta slova dnes)
K (6.): „vnikl do **šestnáctky**“ lexikum (pokutového území)
K (7.): „možná proto je pak **na** té obraně více místa“ lexikum (v)
K (9.): „míč se k němu **poodrážel**“ lexikum (odrazil)
K (13.): „byla to **ostřelovaná**“ lexikum (aktualizovaný výraz)
SK (15.): „**forvard**“ lexikum (útočník)
K (17.): „**standardka**“ lexikum (univerbizovaný výraz pro standardní situaci)
SK (19.): „poslal tam **centr**“ lexikum (slangizmus pro přihrávku před bránu, zejm. vzduchem)
K (22.): „**napálil** balon“ lexikum (silou nakopl)
SK (22.): „**zatim**“ hláskosloví (zatím)
SK (26.): „**dal to z jedničky** a pak **hlava**“ lexikum (dal to z jedničky = nahrál míč z prvního doteku; úder hlavou)
SK (27.): „**zatim**“ hláskosloví (zatím)
SK (27.): „a tady máme **brejk**“ lexikum (protiútok)
SK (29.): „musí **makat**“ lexikum (silně pracovat)
K (30.): „**dneska**“ lexikum (stylově nižší varianta *dneska*)
K (30.): „střela do **houfu**“ lexikum (skupiny lidí)
SK (32.): „může tam **šáhnout**“ hláskosloví (sáhnout)
K (33.): „ve **vápně** byla **trma-vrma**“ lexikum (v pokutovém území; shluk)
K (34.): „**pas**“ lexikum (přihrávka)

-
- SK (36.): „No **předtím** tu situaci ... pro Budějovice ... škoda ... přibrzdil Coufal.“ hláskosloví (předtím); z hlediska syntaxe je celá výpověď formulovaná zvláštním způsobem
- K (38.): „Oba byli v takovém **klinči**.“ lexikum (boxerský výraz pro zaklesnutí jedné nebo obou paží soupeřů)
- K (41.): „České Budějovice **jsou stále v zápase**.“ lexikum (slangová fráze pro situaci, v níž jeden tým má ztrátu na soupeře, leč ne velkou)
- SK (42.): „ta přihrávka **měla oči** a Stanciu teď výbornou **jedničkou** založil šanci“ lexikum (byla přesná; přihrávkou z prvního doteku)
- SK (44.): „zbavil se **tý zodpovědnosti**“ tvarosloví (té)
- SK (44.): „**myslim si**“ hláskosloví (myslím)
- K (44.): „**standardka** (...) na velké **vápno**“ lexikum (standardní situace; pokutové území)
- K (45.): „ale **nevšimnul** si toho“ tvarosloví (nevšiml)
- K (46.): „ve **druhý půli**“ tvarosloví (druhé)
- SK (48.): „**autový** vhazování“ tvarosloví (autové)
- SK (49.): „Samozřejmě, vyzdihneme ... výborná kopací technika.“ syntax (anakolut)
- K (50.): „**Má to v páce**.“ lexikum (novotvar pro *Jde mu to*.)
- SK (51.): „podržel **svýho** parťáka v brance“ tvarosloví (svého)
- K (52.): „**Dostali 0:4** a jeli domů.“ lexikum (prohráli 0:4)
- K (53.): „není to žádný **habán**“ lexikum (vysoký muž)
- K (56.): „**krokováná** s Novákem“ lexikum (neologismus)
- SK (57.): „**odfláknul** to“ lexikum (vykonal ledabyle)
- SK (59.): „**předfinální** fáze“ lexikum (aktualizovaný výraz pro fázi předcházející finále)
- K (60.): „**brejk ... kontr**“ lexikum (protiútok)
- K (62.): „**stoupnul** si nalevo“ tvarosloví (stoupl)
- SK (65.): „**svýma náběhama** patří do špičky“ tvarosloví (svými; náběhy)
- SK (66.): „**myslim**“ hláskosloví (myslím)
- K (71.): „hrál tam Zelenka, Hyský a **tyhlety** borci“ tvarosloví (tito)
- K (73.): „Budějovice si **odfrkly**“ lexikum (oddechly)
- K (74.): „krásná **šajtle**“ lexikum (kop vnější stranou nártu)
- SK (75.): „**pomoh** by jim“ tvarosloví (pomohl)
- K (76.): „musím vyzvednout **Zelenýho**“ tvarosloví (Zeleného)
- SK (77.): „Bylo to **plackou** k tyči **uklizený**, skvěle **trefený**.“ lexikum (placírkou / vnitřní částí nohy); tvarosloví (uklizené; trefené)
- K (81.): „na malém **vápně**“ lexikum (pokutovém území)
- K (82.): „byl tam **Budějovičák**“ lexikum (Budějovičan)²¹
- SK (82.): „**bejt**“ hláskosloví (být)
- SK (82.): „**předtím**“ hláskosloví (předtím)
- SK (86.): „stálo je to **obrovský** množství sil“ tvarosloví (obrovské)
- SK (89.) „**souhlasim**“ hláskosloví (souhlasím)

²¹ zatímco SSIČ uvádí tvar –ák jako nespisovný, na Internetové jazykové příručce je uváděn jako hovorový - vizte <https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=720>

SK (93.): „je jich plná **šestnáctka**“ lexikum (pokutové území)

SK (94.): „**nevidim**“ hláskosloví (nevidím)

K (94.): „**takle** to nechtěl“ hláskosloví (takhle)

28. 8. 2019 Lanžhot – Baník Ostrava

Hlavní komentátor: Petr Hrčka

Spolkomentátor: Luboš Kalouda

SK (2.): „Poslal míč na Smolu, **který dává gól**.“ syntax (nepravá vedlejší věta – *a ten dává gól*)

SK (3.): „z **dlouhodobýho** výhledu“ tvarosloví (dlouhodobého)

SK (4.): „měl by tam i **jiný** hráče“ tvarosloví (jiné)

SK (7.): „**předkopnul** si míč“ tvarosloví (předkopl)

SK (9.): „U Lanžhotu je škoda, že teď **nabídli** šanci.“ tvarosloví (nabídl)

SK (11.): „Bude **jezdit** nahoru dolů.“ lexikum (rychle běhat)

SK (15.): „**nějaké volné** okénka“ tvarosloví (nějaká; volná)

SK (21.): „z **mýho** pohledu“ tvarosloví (mého)

SK (29.): „neměl to **jednoduchý**“ tvarosloví (jednoduché)

SK (29.): „k **takovému** zakončení“ tvarosloví (takovému)

SK (32.): „z **mýho** pohledu“ tvarosloví (mého)

K (32.): „**šestnáctka**“ lexikum (pokutové území)

SK (34.): „v **nějaký** situaci“ tvarosloví (nějaké)

SK (34.): „vzpomíná na **ty nádherné** utkání“ tvarosloví (ta; nádherná)

SK (35.): „přihrávka do **hrotu, sklep**“ lexikum (útku; sklepnutí)

SK (36.): „z **mýho** pohledu“ tvarosloví (mého)

SK (39.): „**takový** utkání“ tvarosloví (takové)

SK (40.): „nepředvádějí žádné **choreo**“ lexikum (anglicizmus – označení pro efektní projev fanoušků, doprovázený transparenty, případně chorály a pyrotechnikou)

SK (42.): „**zavřel to** na **zadní tyči**“ lexikum (slangizmus pro přítomnost hráče poblíž tyče vzdálenější od místa kopu)

SK (44.): „To je **krásný**.“ tvarosloví (krásné)

SK (45.): „**vo osum**“ hláskosloví (o; osm)

SK (46.): „To nebylo **příjemný a férový**.“ tvarosloví (příjemné; férové)

SK (47.): „v dnešním **dusným** počasí“ tvarosloví (dusném)

K (48.): „Marin Šindelář je tvrdý **chlapík**.“ lexikum (muž)

SK (53.): „**takový** dva kroky“ tvarosloví (takové)

SK (53.): „v **týhletý** sezóně“ tvarosloví (této)

SK (55.): „bude to mít **složité**“ tvarosloví (složitě)

SK (57.): „**Ty vole!**“ lexikum (vulgarizmus)

SK (57.): „v **penaltovém** rozstřelu“ tvarosloví (penaltovém)

SK (62.): „**nevydávaj se velkým** počtu dopředu“ tvarosloví (nevydávají; velkém)

K (63.): „**na hrotu** zůstane osamocený“ lexikum (v útoku)
K (68.): „**pivečko**“ lexikum (zdrobnělina)
SK (71.): „já jsem chtěl říct to **jediný**“ tvarosloví (jediné)
SK (72.): „**nejdýl**“ hláskosloví (nejdéle)
SK (72.): „z **mýho** pohledu“ tvarosloví (mého)
SK (72.): „**maj** toho **plný** zuby“ tvarosloví (mají; plné)
SK (78.): „trefil to z **první**, z **voleje**“ lexikum (prvního doteku)
SK (78.): „bude to **vo** tom“ hláskosloví (o)
SK (82.): „**výborný** náběhy“ tvarosloví (výborné)
SK (86.): „**pilovat** stranu nahoru dolů“ lexikum (běhat)
SK (86.): „Má to na něj **složité**.“ tvarosloví (složité)
SK (89.): „z **mýho** pohledu“ tvarosloví (mého)
SK (92.): „z **nádherný** situace“ tvarosloví (nádherné)
SK (92.): „z **mýho** pohledu“ tvarosloví (mého)

11. 10. 2019 Česká republika – Anglie

Hlavní komentátor: Vlastimil Vlášek

Spolukomentátor: Tomáš Pešír

SK (1.): „Je **důležitý**, aby Coufal s Bořilem hráli to **samý** jako ve Slavii.“ tvarosloví (důležité; samé)
SK (3.): „Proč ne? Asi chtěl taky zkusit něco **jinýho**...“ tvarosloví (jiného)
SK (3.): „bude to spíš **vod** kruhu“ hláskosloví (od)
SK (6.): „**Todle** jsme úplně nechtěli.“ hláskosloví (tohle)
SK (6.): „**vejš**“ hláskosloví (výš)
SK (8.): „Je pravda, že v Tottenhamu na **tahovýhle** výsledky nejsou zvyklí.“ tvarosloví (takovýhle)
SK (9.): „**klíčovej** moment“ tvarosloví (klíčový)
K (9.): „Viděli jsme **Harry** Maguire...“ tvarosloví (Harryho)
SK (10.): „Byl tam, kde měl **bejt**.“ hláskosloví (být)
SK (11.): „Dali jsme gól, hrozně **důležitýho**.“ tvarosloví (důležitý)
SK (11.): „Takhle to má **bejt**.“ hláskosloví (být)
K (12.): „**zvládnul** to skvěle“ tvarosloví (zvládl)
SK (12.): „Dali **rychlýho góla**.“ tvarosloví (rychlý; gól)
SK (12.): „Nebudou tak **sebejistý**.“ tvarosloví (sebejistí)
SK (12.): „...takže Kuba byl malinko **faulovanej**.“ tvarosloví (faulovaný)
SK (15.): „zůstali na **útočný** polovině“ tvarosloví (útočné)
SK (16.): „tak to ještě **rozehrávaj** na celou šířku“ tvarosloví (rozehrávají)
SK (17.): „**fantastickej** náběh všech hráčů.“ tvarosloví (fantastický)
SK (17.): „Tři **anglický** tykadla **presujou**.“ tvarosloví (anglická); lexikum (tlačí)

-
- SK (20.): „Já se i **přiznam**, že **poprvý** jsem si na hymny sundal sluchátka.“ hláskosloví (přiznám); tvarosloví (poprvé)
- SK (20.): „**ted'kon**“ lexikum (ted')
- SK (20.): „**nějakýho dlouhýho** držení míče“ tvarosloví (nějakého; dlouhého)
- SK (21.): „Darida s Králem se **nabízej**, ale prostor je **zhuštěnej**“ tvarosloví (nabízejí; zhuštěný)
- SK (22.): „To Souček **moh** vzít spíš na druhou stranu.“ tvarosloví (mohl)
- SK (23.): „Jejich **presink** je **výbornej**.“ lexikum (tlak); tvarosloví (výborný)
- K (24.): „Byla to taková **šouračka** po zemi.“ lexikum (pomalá střela)
- SK (24.): „otevřelo se to na **placku**“ lexikum (placírku / vnitřní část nohy)
- SK (25.): „**roztaženej** Čelůstka“ tvarosloví (roztažený)
- SK (25.): „Ale **todle** přesně vzniklo z **tý** rozehrávky, o **který** jsem před chvílí mluvil.“ hláskosloví (tohle); tvarosloví (té; které)
- SK (26.): „Tam byl **hroznej zájezd** od Daridy.“ tvarosloví (hrozný); lexikum (neologismus pro zjetí do soupeře)
- SK (27.): „Trippier to **odnes**.“ tvarosloví (odnesl)
- K (27.): „dospěl až k penaltě, **kterou nyní proměňuje Harry Kane**“ syntax (a tu nyní proměňuje...)
- SK (27.): „Přesně tak, po **tý** brance se to vyrovnalo.“ tvarosloví (té)
- SK (27.): „Chtělo by to přidat nějaký **nebezpečný** akce před soupeřovou brankou.“ tvarosloví (nebezpečné)
- SK (29.): „Chce se **předvíst**.“ hláskosloví (předvést)
- SK (30.): „v **český** lize“ tvarosloví (české)
- SK (30.): „**Tydlety** dva obvykle na tom hřišti jsou.“ tvarosloví (tito)
- SK (31.): „**čtyry** hráči běží okamžitě do **vápna**“ hláskosloví (čtyři); lexikum (pokutového území)
- SK (32.): „Je **důležitý**, že Kuba Jankto nachází spoluhráče.“ tvarosloví (důležité)
- SK (34.): „Je to hodně **nebezpečný**.“ tvarosloví (nebezpečné)
- SK (35.): „**čtyry**“ hláskosloví (čtyři)
- SK (36.): „**zatim**“ hláskosloví (zatím)
- SK (38.): „nejsou ve **velkém** pohybu“ tvarosloví (velkém)
- SK (39.): „**ted'kon**“ lexikum (ted')
- SK (39.): „mezi **tyčema**“ tvarosloví (tyčemi)
- K (39.): „Není to úplně top **class**.“ lexikum (třída)²²
- K (40.): „zkouší **tydlety** přihrávky“ tvarosloví (tyto)
- SK (41.): „Taky umíme jít do **otevřený** obrany.“ tvarosloví (otevřený)
- SK (42.): „už jenom **tím**, že“ hláskosloví (tím)
- SK (45.): „Ted' má Bořil **pěknej mazec** zpátky.“ tvarosloví (pěkný); lexikum (kvap)
- SK (47.): „**Každý takovýhle** narušení akce Anglie je voda na náš mlýn.“ tvarosloví (každé; takového)

²² výraz *top* jako přídavné jméno označující kvalitu je dle ASCS

-
- SK (49.): „v podstatě **statickej** ... **nepohyb** útočníků“ tvarosloví (statický); lexikum (pro slovo neexistuje v dané formulaci spisovný ekvivalent, výraz *nepohyb* můžeme hodnotit jako prostředek aktualizací)
- SK (49.): „Na **todle** musíme dát pozor.“ hláskosloví (tohle)
- SK (51.): „My musíme být obezřetní v **každý** sekundě ve druhém poločasu.“ tvarosloví (každé)
- SK (52.): „Z **týhle** pozice **centr** přijít neměl.“ tvarosloví (této); lexikum (přihrávka před bránu, zejm. vzduchem)
- SK (52.): „A tady ještě **takovej bobík**.“ tvarosloví (takový); lexikum (expresivní označení pro nepovedenou přihrávku vzduchem)
- K (53.): „**signálek**“ lexikum (signál, příp. malý signál)
- SK (55.): „do **jaký** pozice se dostává“ tvarosloví (jaké)
- SK (56.): „Souček a Král jsou spíš **ty** defenzivní.“ tvarosloví (ti)
- SK (58.): „A kdo v tom měl asi prsty, v **tý útočný** akci?“ tvarosloví (té; útočné)
- SK (58.): „jako při **tý** penaltě“ tvarosloví (té)
- SK (58.): „o **tomhleto** víte“ tvarosloví (tomto)
- SK (59.): „Ty balóny **letěj** tak lehce...“ tvarosloví (letí)
- SK (60.): „Vaclík **překecal** Čelůstku, že bude kopat dopředu.“ lexikum (přemluvil)
- SK (61.): „Lepší vytvořit **tohleto** než ztratit.“ tvarosloví (tohle)
- SK (62.): „pro něj **velkej** zápas“ tvarosloví (velký)
- SK (63.): „on je prostě **takovej** uspávací“ tvarosloví (takový)
- SK (64.): „což je taky **výjimečný**.“ tvarosloví (výjimečné)
- K (64.): „zvláště když letí míč na **takovéhleho bombardáka**“ tvarosloví (takovéhoho); lexikum (střelce)
- SK (65.): „Strašně **těžkej** zápas pro něj.“ tvarosloví (těžký)
- SK (67.): „Je to jedna z možností, kde **bysme** mohli vstřelit branku.“ tvarosloví (bychom)
- SK (69.): „...odehrát pětadesát minut v **takovýhle** zátěži...“ tvarosloví (takovéhoto)
- SK (71.): „Posílá ofenzivní hráče, **čestvý**.“ tvarosloví (čerstvé)
- SK (72.): „Nebylo tam **žádný** šokbrtnutí.“ tvarosloví (žádné)
- SK (74.): „...i když je jeden z těch, co **hraje** ve Španělsku.“ tvarosloví²³ (hrají)
- SK (81.): „nejhorší by bylo **zalízt**“ hláskosloví (zalézt)
- K (82.): „Sice na hraně ofsajdu, ale balón **eňo ňuňo**.“ lexikum (např. vynikající)
- SK (83.): „**Krásný standardky**.“ tvarosloví (krásné); lexikum (univerbizovaný výraz pro standardní situace)
- SK (85.): „**Myslím**, že klidně **moh** jít do střely, do **dobrý** střely. Ten skluz nebyl **dobrý** řešení.“ hláskosloví (myslím); tvarosloví (mohl; dobré; dobré)
- SK (86.): „přesně šel do **tý druhý** vlny“ tvarosloví (té; druhé)
- SK (87.): „Tam vůbec nebyl **žádněj** úmysl.“ tvarosloví (žádný)
- SK (89.): „oni ty **svý** zápasy **vyhrávaj**“ tvarosloví (své; vyhrávají)
- SK (89.): „něco **jinýho**“ tvarosloví (jiného)

²³ záměna osoby

SK (92.): „Nastavil metr **takovej** na obě strany, že nechce pískat **každej** tvrdší zákrok.“
tvarosloví (takový; každý)

SK (93.): „Je tam **krvavý** zranění, ale nic **strašného**.“ tvarosloví (krvavé; strašného)

SK (94.): „Nemají čas, **nechtěj** to přerušovat“ tvarosloví (nechtějí)

17. 6. 2020 Sparta Praha – Viktoria Plzeň

Hlavní komentátor: Jaromír Bosák

Spolkomentátor: Pavel Karoch

SK (1.): „Může si pomoci **dlouhým nákopem**.“ hláskosloví (dlouhým); lexikum
(nakopnutím míče)

K (1.): „Havlův **centr** a dobrý **centr**.“ lexikum (příhrávka před bránu, zejm. vzduchem)

SK (2.): „**Myslím** si, že Havel tam vůbec neměl takhle **zaject**.“ hláskosloví (myslím; zajet)

SK (2.): „Bylo **jasný**, že se k míči nedostane.“ tvarosloví (jasné)

SK (3.): „nohy **stáhnul**“ tvarosloví (stáhl)

SK (4.): „možnost **brejku**“ lexikum (protiútok)

K (4.): „byl bráněn způsobem **chlap na chlapa**“ lexikum (jeden na jednoho)

SK (4.): „**zatím**, jak to tak **vidím**“ hláskosloví (zatím; vidím)

SK (5.): „u takhle **zkušeného** hráče bych čekal lepší **timing**“ tvarosloví (zkušeného);
lexikum (načasování)

SK (7.): „velice **chytřej** hráč“ tvarosloví (chytřej)

SK (7.): „má velice **rychlý** nohy“ tvarosloví (rychle)

K (8.): „**forward**“ lexikum (útočník)

SK (9.): „Tady to taky **vonělo na pampelišky**.“ syntax (kontaminace – *vonělo pampeliškami / vypadalo na pampelišky*)

SK (9.): „Hlavně tam pro mě **nebyla** moc **velkej zájem** hrát míč.“ syntax (nebyla zájem –
kontaminace – *nebyl zájem / nebyla snaha*); tvarosloví (velký)

SK (10.): „**Todle myslím** není úplně **šťastnej** výrok... Ta noha byla **skovaná**.“ hláskosloví
(tohle; myslím; schovaná); tvarosloví (šťastný)

SK (12.): „To mužstvo už je **sestavený** a **naprogramovaný** daleko líp.“ tvarosloví
(sestavené; naprogramované)

K (12.): „Sparta nastoupila bez **beka**.“ lexikum (obránce)

SK (13.): „Dal tělo před Sáčka, **ktorej se to snažil zveličit**.“ syntax (nepravá vedlejší věta –
Sáčka, ten se to snažil zveličit); tvarosloví (který)

K (14.): „Bude to **pětka**.“ lexikum (pokutový kop)

SK (15.): „od **Limberského**, takhle **zkušeného** hráče, to přidržení bylo **dlouhý** a objetí
vřelý.“ tvarosloví (Limberského; zkušeného; dlouhé; vřelé)

K (15.): „Byla to **vyčkávaná**.“ lexikum (aktualizovaný výraz popisující dlouhé čekání)

SK (15.): „Kanga je **nečitelný**.“ tvarosloví (nečitelný)

SK (15.): „Je to **úžasný** pro fotbal.“ tvarosloví (úžasný)

SK (16.): „Ono se to vodpálí.“ hláskosloví (odpálí)

SK (18.): „**nevodkop** balón“ hláskosloví (protetické v), tvarosloví (neodkopl)
SK (19.): „**dobrý** výkony“ tvarosloví (dobré)
SK (19.): „aby nebyl **zestresovanej** z **každýho** momentu“ lexikum, tvarosloví (vystresovaný); tvarosloví (každého)
SK (20.): „vyšívá **vostrou** jehlou“ hláskosloví (ostrou)
K (20.): „**centr** od Kayamby“ lexikum (příhrávka před bránu, zejm. vzduchem)
SK (20.): „Na tom **centru** bylo **zajímavý**, že to **prokouřil** Hložkovi mezi nohama.“ lexikum (příhrávka před bránu, zejm. vzduchem); tvarosloví (zajímavé); lexikum (odehrál)
SK (22.): „**bejt**“ hláskosloví (být)
SK (22.): „dává **sklepávký**“ lexikum (sklepnutí)
SK (22.): „**rozdílovej** hráč“ tvarosloví (rozdílový)
SK (23.): „**zajímavej centr**“ tvarosloví (zajímavý); lexikum (příhrávka před bránu, zejm. vzduchem)
K (24.): „**nevím**“ hláskosloví (nevím)
K (25.): „**nedohoda**“ lexikum (novotvar pro nesoulad)
SK (25.): „**takový** míče **uměj** udržet“ tvarosloví (takové; umí)
SK (27.): „Krejčí, **ktorej** se k němu dostává v soubojích“ tvarosloví (který)
SK (28.): „Sebral zase míč **odraženej**.“ tvarosloví (odražený)
SK (28.): „**vykejve si ho**“ lexikum (zmate ho kývavými pohyby zejména rameny), hláskosloví
K (29.): To se **driluje**.“ lexikum (tvrdě trénuje)
SK (29.): „v **tý** první fázi“ tvarosloví (té)
SK (29.): „**velký** penzum práce“ tvarosloví (velký)
SK (30.): „Bude to **šichta**.“ lexikum (dřina)
SK (31.): „dokázali **vobrátit** situaci“ hláskosloví (obrátit)
SK (31.): „**Todle** bylo **nádherný**.“ hláskosloví (tohle); tvarosloví (nádherné)
SK (32.): „hráč, **ktorej** měl **jistý** období“ tvarosloví (který; jisté)
SK (32.): „Je to o **jakýsi** práci.“ tvarosloví (jakési)
SK (32.): „tam se **dostávaj**“ tvarosloví (dostávají)
K (34.): „Havlova **svíce** do středu pole“ lexikum (vysoký míč)
SK (34.): „Na **beku** bylo **úsměvný**, jak **dycky** nabral rychlost.“ lexikum (obránci; vždycky); tvarosloví (úsměvné)
SK (35.): „**bejt**“ hláskosloví (být)
K (36.): „O **gólovce** ani nehovořím.“ lexikum (univerbizovaný výraz pro gólovou šanci)
SK (38.): „**rychlej centr** a **dobrej centr** ... byl **výbornej**“ tvarosloví (rychlý; dobrý; výborný); lexikum (příhrávka před bránu, zejm. vzduchem)
SK (40.): „Dostal se před Hložka, **ktorej** malinko zamrznul.“ tvarosloví (který)
K (40.): „je v **ouzkých**“ hláskosloví (úzkých)
SK (41.): „věci, **který** hráči chtějí“ tvarosloví (které)
SK (43.): „**dobrej centr**“ tvarosloví (dobrý); lexikum (příhrávka před bránu, zejm. vzduchem)

-
- SK (43.): „**rozhejbat**“ hláskosloví (rozhýbat)
- SK (44.): „**velkej** rozdíl“ tvarosloví (velký)
- SK (44.): „v **ligovym** utkání“ tvarosloví, hláskosloví (ligovém)
- SK (44.): „dva hráči, **který** si nerozuměli“ tvarosloví (kteří)
- SK (45.): „**placíra**“ lexikum (vnitřní část nohy)
- K (45.): „**pumlíč** patřil domácím“ lexikum (míč)
- SK (45.): „**skvělý** přepínání“ tvarosloví (skvělé)
- SK (46.): „je v podezření **dycky**“ lexikum (vždycky)
- SK (46.): „**řek** bych“ tvarosloví (řekl)
- K (46.): „Měl zůstat stát, **nešahat.**“ hláskosloví (nesahat)
- SK (47.): „**vodraženej** míč“ hláskosloví, tvarosloví (odražený)
- K (46.): „**pěknej** den“ tvarosloví (pěkný)
- SK (46.): „**skvělej** průnik“ tvarosloví (skvělý)
- SK (47.): „**myslim** si“ hláskosloví (myslím)
- K (48.): „jestli **nečutl** do balonu“ lexikum (nekopl)²⁴
- SK (48.): „**ňákej jinej**“ hláskosloví, tvarosloví (nějaký); tvarosloví (jiný)
- SK (49.): „Bylo to nádherně **sehraný.**“ tvarosloví (sehrané)
- SK (49.): „**vostrym** balonem“ hláskosloví (ostrým)
- SK (51.): „ten **vodskok**“ hláskosloví (odskok)
- SK (54.): „**nepřejem**“ tvarosloví (nepřejeme)
- SK (55.): „bylo by to **sympatický**“ tvarosloví (sympatické)
- SK (56.): „**výbornej centr**“ tvarosloví (výborný), lexikum (přihrávka před bránu, zejm. vzduchem)
- SK (56.): „Kayamba **vopravdu** ... bylo to **čitelný, připravený**, měl hodně místa.“ hláskosloví (opravdu); tvarosloví (čitelné; připravené); z hlediska syntaxe jde zřejmě o anakolut
- SK (57.): „v **tý šavli**, jak letěl balon“ tvarosloví (té); lexikum (aktualizovaný výraz reflektující pohyb míče, jenž tvarem připomněl šavli)
- K (59.): „Ale **dyť** to bylo **poprvé!**“ lexikum (vždyť); tvarosloví (poprvé)
- SK (60.): „za to by si žlutou vopravdu udělit **nemoh**“ tvarosloví (nemohl)
- SK (61.): „od **tý** doby nic“ tvarosloví (té)
- K (61.): „A máme tu **brejk.**“ lexikum (protiútok)
- SK (62.): „podává **výborný** výkony“ tvarosloví (výborné)
- K (63.): „tady bude **přeplnino**“ hláskosloví (přeplněno)
- SK (64.): „Spartě jde líp výchova **mladejch**“ hláskosloví (mladých)
- SK (64.): „**netaktickej** zákrok“ tvarosloví (netaktický)
- K (66.): „je to těžko **skousnutelný**“ tvarosloví (skousnutelné)
- SK (66.): „hráči **musej** hrát až do konce“ tvarosloví (musejí)
- SK (67.): „**nádherný** sklepnutí z **jedničky**“ tvarosloví (nádherné); lexikum (prvního doteku s míčem)
- SK (68.): „pozici na **takovoudle** finální přihrávku“ hláskosloví (takovouhle)

²⁴ ASCS i SSIČ uvádějí *čutnout* jako obecněčeský výraz, zatímco SSIČ jako hovorový

-
- K (70.): „půjde na **plac**“ lexikum (hřiště)
- SK (70.): „přinést **ňáký** překvapení“ hláskosloví, tvarosloví (nějaké)
- K (71.): „lehce **přizvedl** míč“ lexikum (zvedl)
- SK „opravdu je **hbitej**“ tvarosloví (hbitý)
- K (72.): „je z toho rychlý **kontr**“ lexikum (protiútok)
- SK (73.): „Není tam nikdo, kdo by přidal **nějakej** nadstandardní výkon.“ tvarosloví (nějaký)
- SK (73.): „průměr, **ktorej** nestačí“ tvarosloví (který)
- SK (74.): „To držení míče, ano, **hezký**, ale **vodsud** se zápasy nevyhrávají.“ tvarosloví (hezké); hláskosloví (odsud)
- SK (76.): „umí **jezdit** a kombinovat po lajně“ lexikum (běhat tam a zpátky)
- SK (78.): „na **druhý** straně“ tvarosloví (druhé)
- SK (78.): „hodně pomáhali **středový** řadě“ tvarosloví (středové)
- SK (79.): „To na **druhý** straně Havel a Limberský nebyli tak **výrazný**.“ tvarosloví (druhé; výrazní)
- SK (79.): „**dávaj** do toho utkání víc“ tvarosloví (dávají)
- SK (80.): „To bylo **nádherný**.“ tvarosloví (nádherné)
- SK (80.): „loket a **vodstrčení**“ hláskosloví (odstrčení)
- K (82.): „**myslim** si“ hláskosloví (myslím)
- SK (82.): „je překvapení, **jakej** nárůst formy udělal“ tvarosloví (jaký)
- SK (83.): „Je to další **skratovač**, ale je **schopnej bejt** i konstruktivní.“ lexikum (aktualizovaný výraz pro muže, jenž končí soupeřovy akce); tvarosloví (schopný); hláskosloví (být)
- SK (83.): „Jeden čas **takle** zkoušela Kulhánka.“ hláskosloví (takhle)
- SK (83.): „**ňákýho** hráče tam podržela“ hláskosloví, tvarosloví (nějakého)
- K (84.): „**Šavlovačka** v pokutovém území Sparty.“ lexikum (nepřehledná situace)
- K (87.): „ono to **ňák** dopadne“ hláskosloví (nějak)
- K (88.): „**Na levého beka** si stoupne Hanousek.“ lexikum (na pozici levého obránce)
- SK (89.): „já si **myslim**, že“ hláskosloví (myslím)
- SK (89.): „do **vítězného, postupového** konce“ tvarosloví (vítězného; postupového)
- SK (89.): „dokázala porazit **silný** mužstvo“ tvarosloví (silné)
- K (89.): „Teď je to **gólovka** pro Chorého.“ lexikum (univerbizace – gólová příležitost)
- K (91.): „**Na hrot** vyrazil Pernica.“ lexikum (do úroku)
- K (92.): „Teď se čeká jenom dlouhý **nákop, který přichází**.“ lexikum (nakopnutí míče); syntax (nepravá vedlejší věta – *a ten přichází*)
- K (92.): „Byla to taková klasická **přetahovaná**.“ lexikum (neologismus pro vzájemné držení soupeřů)
- SK (93.): „Sparta je chce **utaktizovat**.“ lexikum (takticky vyvrát)
- SK (94.): „Usídlil se **na hrotu**.“ lexikum (v útoku)
- SK (94.): „radši to **vodpálí**“ hláskosloví (odpálí)
- K (95.): „Heča je tam **nakvartýrovaný**.“ lexikum (nastěhovaný)
- SK (95.): „měla mít šanci na jeden **trestňák**“ lexikum (univerbizace – trestný kop)

2.3.2 O₂ TV

20. 10. 2019 Teplice – Sparta Praha

První komentátor: Aleš Svoboda

Druhý komentátor: Jan Homolka

PK (2.): „**mičuda**“ lexikum (míč)

DK (3.): „Míč ale měl v **merku** brankář Grigar.“ lexikum (patrnosti)

DK (4.): „Zakončoval Moulis, **který ale nedokázal branku trefit.**“ syntax (nepravá vedlejší věta)

PK (8.): „Střela přes obránce, **který propustil balón mezi nohama.**“ syntax (nepravá vedlejší věta)

DK (11.): „U míče je Kanga, **který to vzal na sebe a vypálil.**“ syntax (nepravá vedlejší věta)

PK (15.): „Netušil, že má na zádech **chlapa.**“ lexikum (soupeře)

DK (21.): „pak hrál tento **chlapík**“ lexikum (muž)

DK (23.): „Teplice to zvládly skrz Paradina, **který si pak nechtěl dělat větší problémy.**“ syntax (nepravá vedlejší věta)

DK (25.): „To by **korespondovalo**, že ten zákrok nebyl úplně **svatej.**“ syntax (elipsa s *tím*); tvarosloví (svatý)

PK (27.): „není žádný **šutér**“ lexikum (slangový výraz pro střelce)

PK (42.): „**repre** pauza“ lexikum (reprezentační)

PK (44.): „není **nejsoubojovější** typ hráče“ lexikum (hráč, který podstupuje souboje)

PK (51.): „Trávník si to může **narychtovat** na pravačku.“ lexikum (nachystat)

PK (51.): „Trávník musí **hrábnout** dozadu. A **hrábnul** se vším všudy.“ lexikum (zabrat); tvarosloví (hrábl)+lexikum (zabral)

DK (59.): „Heča to **zvládnul.**“ tvarosloví (zvládl)

PK (60.): „Fantasticky se **vyšrouboval.**“ lexikum (natáhl do vzduchu)

PK (61.): „**forvard**“ lexikum (útočník)

DK (62.): „**forvard**“ lexikum (útočník)

DK (69.): „poslal **vysokánský** míč“ lexikum (vysoký)

DK (69.): „souboj **nesouboj**“ lexikum (aktualizovaný výraz)

PK (72.): „**dopísknutý** souboj“ lexikum (písknutý)

PK (85.): „**Vyčapal** pokus Kodeše z velké dálky.“ lexikum (vychytat)

DK (88.): „Teplice tam mají **fůru forvardů.**“ lexikum (velké množství; útočníků)

DK (89.): „Zůstalo u Kučery, **který rozehráł nakrátko.**“ syntax (nepravá vedlejší věta)

DK (91.): „Počkejme teď ještě na Frýdka, **který našel Tetteha.**“ syntax (nepravá vedlejší věta)

PK (94.): „Mělo by to dát **štempl** na to, že oba týmy budou brát po **bodíku.**“ lexikum (razítko; bodu)

20. 10. 2019 Viktoria Plzeň – Baník Ostrava

První komentátor: Tomáš Radotínský

Druhý komentátor: Václav Pilný

- PK (3.): „První **gólovka** hned na konci 3. minuty.“ lexikum (gólová příležitost)
- PK (7.): „rychlý **křídelník**“ lexikum (hráč hrající ze strany hřiště)
- PK (11.): „Ale těch několik **hostovaček** mu v kariéře hodně pomohlo.“ lexikum (hostování)
- DK (19.): „Tady se v souboji jeden na jednoho neprosadil Kuzmanovič, **který se tam pak ještě dožadoval balónu.**“ syntax (nepravá vedlejší věta – *a ten se tam pak...*)
- DK (32.): „Vzadu teď zůstal jenom Lukáš Hejda, **který si pomáhá s brankářem Hruškou.**“ syntax (nepravá vedlejší věta)
- PK (37.): „**nedocentroval** na spoluhráče“ lexikum (jeho vzdušná přihrávka nedolétla)
- DK (43.): „Tomu se na lajně nabídl Kayamba, **který si následně hravě poradil s Fleišmanem a využívá toho volného prostoru,** který získal.“ syntax (nepravá vedlejší věta)
- DK (57.): „**Nikdo se s ním nedokázal navázat.**“ lexikum (Nikdo s ním neběžel.)
- DK (58.): „26letý Budínský si tam **rychtoval** spoluhráče.“ lexikum (připravoval)
- DK (61.): „Nedokázal si ho tam **vzít** nikdo.“ lexikum (obsadit)
- DK (67.): „Každou chvilku **bysme** mohli pokračovat.“ tvarosloví (bychom)
- DK (69.): „Plzeňští rychle **přepli** do toho **napadacího** módu.“ tvarosloví (přepnuli; napadajícího)
- PK (95.): „**skandovaný potlesk**“ lexikum (potlesk doprovázený skandováním)

5. 11. 2019 Borussia Dortmund – Inter Milán

První komentátor: Václav Pilný

Druhý komentátor: Vlastimil Kaiser

- PK (2.): „dávat si **sakra** pozor“ lexikum (velký)
- DK (3.): „Candрева, ten **zahlavičkoval** na 2:0.“ lexikum (vstřelil gól hlavou)
- DK (9.): „**Hrál** to pěkně **patičkou.**“ lexikum (slangově *trefil míč patou*)
- PK (29.): „jásá celá **fanzóna**“ lexikum (zkratkové slovo – *fanouškovská zóna*)
- PK (35.): „**vyžlutil se**“ lexikum (dostal žlutou kartu, kvůli níž nebude moci hrát v dalším utkání)
- DK (37.): „**předvidatelná**“ hláskosloví (předvídatelná)
- PK (40.): „Tady vypukla **přetlačovaná.**“ lexikum (aktualizovaný výraz pro skrumáž)
- PK (40.): „Je to tak **pade na pade.**“ lexikum (vyrovnané)
- PK (48.): „**přifilmoval** pád“ lexikum (předstíral)
- PK (59.): „ofsajd **domávnutý** a **dopísknutý**“ lexikum (mávnutý; písknutý)
- DK (65.): „**lajdácky** přihrával“ lexikum (nedbale)
- PK (67.): „**rychtoval** se“ lexikum (připravoval)
- DK (67.): „rodí se **brejk**“ lexikum (protiútok)
- PK (72.): „Dortmund **je kombinačnější.**“ lexikum (lépe kombinuje)
- DK (79.): „Nejdříve se hrála **uspávaná.**“ lexikum (aktualizovaný výraz pro pomalou, neplynoucí hru)

DK (91.): „**Nevěští** to nic dobrého.“ hláskosloví (nevěští)

26. 2. 2020 Real Madrid – Manchester City

První komentátor: Tomáš Radotínský

Druhý komentátor: Milan Štěrba

DK (2.): „příhrávka **do křídla**“ lexikum (na kraj hřiště)

PK (5.): „překazil mu tuhle **uličku**“ lexikum (přízemní příhrávku mezi dvěma soupeři)

DK (6.): „Guardiola vzpomínal na **jeho** bývalé zápasy.“ lexikum (své)

DK (8.): „běží na **křídlo**“ lexikologie (stranu hřiště)

PK (10.): „V **šestnáctce** nikoho nemá, přesto tam **centruje**.“ lexikum (pokutovém území; posílá příhrávku před bránu)

DK (12.): „**tydle** dlouhé **nákopy**“ hláskosloví (tyhle); lexikum (nakopnutí míše)

DK (14.): „V **šestnáctce** ale připravený Silva.“ lexikum (pokutové území)

DK (19.): „potřebují si **nahrát** náskok“ lexikum (vypracovat)

PK (21.): „**zasekávačka**“ lexikum (zaseknutí míče)

PK (26.): „Real zatím žádnou **tutovku** neměl.“ lexikum (univerbizace – tutovou šanci)

DK (27.): „Míč skončil u pravého **beka**.“ lexikum (obránce)

DK (28.): „Zkoušel to **z první**.“ lexikum (prvním dotekem)

PK (28.): „Nebyl v ofsajdu po **narážence** Mahreze.“ lexikum (rychlou výměnou míče se spoluhráčem)

PK (31.): „z obou krajních **beků**“ lexikum (obránců)

DK (35.): „O nebezpečnosti **standardek** Realu byla řeč.“ lexikum (standardních situací)

DK (36.): „Míč do **šestnáctky** pošle Modrič.“ lexikum (pokutového území)

DK (37.): „Teď navíc **vytloukl bloky**.“ lexikum (odrazil míč o soupeře do zázemí)

DK (39.): „rychlý **kontr**“ lexikum (protiútok)

PK (39.): „hráli falešné **devítky**“ lexikum (útočníky)

PK (41.): „překonal **presingovou** linii soupeře“ lexikum (tlakovou)

DK (44.): „milimetrové **nákopy** až na **vápno**“ lexikum (nakopnutí míče; pokutové území)

PK (47.): „Ve druhé minutě nastavení přijde **standardka**.“ lexikum (standardní situace)

PK (48.): „výkony Thibauta **Courtois**“ tvarosloví (**Courtoise**)

DK (50.): „z pozice pravého **beka** dobíhal“ lexikum (obránce)

PK (57.): „Mendy má dost času na **centr**.“ lexikum (příhrávka před bránu, zejm. vzduchem)

DK (65.): „Real je hodně zatlačený k vlastní **šestnáctce**.“ lexikum (pokutovému území)

PK (66.): „počkat si na **brejk**“ lexikum (protiútok)

PK (71.): „Real spouští ostrý **presink**.“ lexikum (tlak)

PK (71.): „vypadalo to na **šlapák**“ lexikum (faul šlápnutím)

PK (72.): „Ramos zůstává v té **mlýnici**.“ lexikum (nepřehledné situaci)

PK (79.): „další **tutovka** Jesuse“ lexikum (univerbizace – tutovou šanci)

DK (81.): „Další gól by jim **ty** vrátka mohl zavřít definitivně.“ tvarosloví (ta)

PK (86.): „Sergio Ramos jde **ven**.“ lexikum (ze hřiště)

DK (86.): „Chystá se standardní situace z hranice **šestnáctky**.“ lexikum (pokutového území)

DK (93.): „**Centrovat** může Vázquez.“ lexikum (poslat přihrávku před bránu)

28. 6. 2020 Viktoria Plzeň – Sparta Praha

První komentátor: Tomáš Radotínský

Druhý komentátor: Václav Pilný

DK (6.): „**vyústilo to tímto odkopem**“ syntax (kontaminace – *skončilo to tímto / vyústilo to v tento*)

PK (10.): „klasický **centrforvard**“ lexikum (střední útočník)

PK (10.): „posílá **centr**“ lexikum (přihrávka před bránu, zejm. vzduchem)

DK (14.): „Sparta **vyfasovala čtyřku**“ lexikum (inkasovala čtyři branky)

PK (15.): „trefuje **břevno**“ lexikum (slangové označení pro horní tyč branky)

PK (18.): „na **první** tyči“ lexikum (bližší)

PK (21.): „přesný **centr**“ lexikum (přihrávka před bránu, zejm. vzduchem)

DK (24.): „Uvidíme, zda se do zápasu zapíše gólově, či **karetně**.“ lexikum (aktualizovaný výraz – kvůli žluté/červené kartě)

PK (25.): „zahrávala hodně **standardek**“ lexikum (univerbizace – standardních situací)

PK (26.): „Plzeň tam měla dvě **tutovky**.“ lexikum (univerbizace – tutové šance)

DK (28.): „Život mu tam může komplikovat i **sluníčko**.“ lexikum (slunce)

PK (28.): „Mohl to zkusit z **voleje**.“ lexikum (prvního doteku)

PK (30.): „**Nalil** Chorému na gól a ten ten **kiks** potrestal.“ lexikum (nahrál; chybu)

PK (37.): „**dokážejí** potrápít i silnější protivníky“ tvarosloví (dokáží)

DK (38.): „přidržel si tam **křídelník**“ lexikum (hráč hrající primárně ze strany hřiště)

DK (38.): „To byla jasná **kosa**.“ lexikum (hrubý zákrok skluzem)

DK (39.): „Přispěl k té čtyřgólové **kanonádě**.“ lexikum (výhře)

DK (43.): „**dopísknutý** faul“ lexikum (písknutý)

DK (44.): „**rychtoval** se k rychlé rozehrávce“ lexikum (chystal)

PK (47.): „pohybuje se na pozici **desítky**“ lexikum (slangizmus pro tvůrce hry)

DK (48.): „k autovému vhazování se **rychtoval**“ lexikum (chystal)

PK (49.): „Vindheim **centruje**.“ lexikum (posílá přihrávku před bránu)

PK (56.): „na svůj typický **centr**“ lexikum (přihrávka před bránu, zejm. vzduchem)

DK (56.): „zkouší to na **první** tyč“ lexikum (bližší)

DK (59.): „pálí z hranice **šestnáctky**“ lexikum (pokutového území)

DK (61.): „z **první** posílá míč do **šestnáctky**“ lexikum (prvním dotekem; pokutového území)

PK (63.): „je z toho plzeňský **brejk**“ lexikum (protiútok)

DK (65.): „**přifilmoval** to“ lexikum (předstíral)

PK (65.): „Chorého **centr**, Mihálik gól!“ lexikum (přihrávka před bránu, zejm. vzduchem)

PK (66.): „Ten **timing** byl opravdu dokonalý.“ lexikum (načasování)

PK (68.): „a je z toho další **centr**“ lexikum (přihrávka před bránu, zejm. vzduchem)

-
- DK (72.): „Řezník bude hrát **beka**.“ lexikum (pozici obránce)
DK (73.): „balón na **první** tyč“ lexikum (bližší)
PK (74.): „**nepostaví se na beka**“ lexikum (nebude hrát na pozici obránce)
DK (85.): „je to naprostá **klukovina**“ lexikum (klukovské chování)²⁵
PK (87.): „Spartáné hrají krátkou **přesilovku**.“ lexikum (univerbizace – přesilová hra)
PK (93.): „co nejkratší cestou až **na hrot**“ lexikum (do útoku)
PK (93.): „**uskákal ho** Pernica“ lexikum (vyskočil výš než)
DK (94.): „teď to mají **beci** jednodušší“ lexikum (obrání)

2.3.3 KVANTIFIKACE

Komentátoři České televize se v pěti zvolených analyzovaných zápasech dopustili v součtu 444 výrazů, jež byly vyhodnoceny jako nespisovné. Většinu z nich, přesně 341, mají na svědomí spolukomentátoři. Celkem 218x chyby spadají do tvaroslovné roviny, v hláskosloví docházelo k prohřeškům méně často, a to konkrétně v 74 případech. Pouze devětkrát chybovali mluvčí ve větné stavbě, přičemž téměř vždy se jednalo o využití nepravých vedlejších vět. Bylo využito 138 nespisovných lexikálních jednotek, ovšem u některých slangových výrazů je možný přechod do spisovného jazyka. Grafické znázornění je doloženo v Příloze 2.

U komentátorů soukromé O₂ TV bylo identifikováno 139 nespisovných prostředků. Devět z nich spadá do roviny tvarosloví a třikrát došlo k přestupku vůči kodifikované normě v rámci hláskosloví. Co se syntaxe týče, i zde se často objevovaly nepravé vedlejší věty (devětkrát) a celkové číslo skladebných nedostatků se zastavilo na 12. Lexikálních provinění bylo napočítáno 115, nicméně na tomto místě musí být taktéž konstatováno, že určité slangizmy mohou stát na pomezí spisovnosti a nespisovnosti. Pro grafické znázornění vizte Přílohu 3.

Součet nespisovných prostředků spadajících do tvarosloví, kterých užili komentátoři obou televizí, činí 227. Zásady spisovného hláskosloví byly porušeny v 77 případech a napočítáno bylo přesně 21 nemotivovaných odchylek od pravidelnosti větné skladby. K nedostatkům v rovině lexikální došlo 253x (graficky znázorněno v Příloze 4).

²⁵ zatímco SSČ definuje výraz jako hovorový, SSJČ jako nespisovný

2.4 VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ

Na České televizi dochází k méně častému užití nespisovných prostředků než na soukromé stanici.

První hypotéza vycházela z existence veřejného Kodexu České televize a neexistence jeho obdoby u zvolené soukromé televize. Analýza komunikátů prokázala přesný opak, neboť se komentátoři veřejnoprávní televize dopustili o 305 prohrěšků vůči spisovnosti více.

Největší zastoupení mají chyby v rovině tvarosloví.

Ani tato hypotéza se nepotvrdila, protože do roviny lexikální spadá 253 nespisovných výrazů, zatímco z morfologického hlediska došlo k chybám 227krát. Komentátoři nejméně chybovali v syntaxi.

Spolkomentátoři se vyjadřují nespisovněji než hlavní komentátoři.

Tato hypotéza byla potvrzena. Spolkomentátoři vyprodukovali více než trojnásobek chyb hlavních komentátorů. Na tomto údaji má podíl výlučně Česká televize, jelikož O₂ TV preferuje model se dvěma rovnocennými komentátory.

ZÁVĚR

Má bakalářská práce byla zaměřena na nespisovné prostředky v mluvených komunikátech televizních komentátorů specializujících se na fotbal. V teoretické části bylo zmapováno rozvrstvení českého jazyka na základě jednotlivých rovin, o nichž referuje vždy samostatná podkapitola, a vysvětlena byla rovněž stratifikace češtiny na útvary a poloutvary. Pozornost se upínala též ke stylistické stránce věci, přičemž byl speciální prostor věnován publicistickému stylu a problematice sportovního komentáře.

Následná, praktická část vycházela z principů teoretické a byla v ní odůvodněna volba televizních stanic a jejich stručný popis, jakož i nastíněn způsob záznamu jazykového materiálu. Jako další krok následovala analýza deseti zvolených komunikátů, jejímž cílem bylo potvrzení či vyvrácení tří hypotéz, které byly stanoveny v úvodu. Výsledkem bylo potvrzení jedné a vyvrácení dvou z nich. K určování spisovnosti byla použita Internetová jazyková příručka.

RESUMÉ

Centrem zájmu této bakalářské práce jsou nespisovné výrazy v mluvených komunikátech televizních fotbalových komentátorů. Teoretická část se věnuje stratifikaci českého spisovného i nespisovného jazyka a charakteristice publicistického stylu, zejména žánru sportovní komentář. V praktické části figuruje analýza jazykového materiálu podle jazykových rovin a srovnání schopností veřejnoprávní televize se soukromou dodržovat spisovnou normu.

Klíčová slova: televize, fotbal, stratifikace českého jazyka, sportovní komentář, veřejnoprávní a soukromé stanice, spisový jazyk, jazykové roviny, publicistika

The aim of this undergraduate thesis is the topic of the colloquial language means in spoken texts of TV's football pundits. Its first part deals with the description of the stratification of Czech language, both standard and non-standard, as well as the characterisation of the journalistic style, especially one of its genres – sports commentary. In the second part of the thesis there is an analysis of the given linguistic material via particular levels of language. Furthermore, the comparison of the public television and its commercial opponent is included.

Key words: television, football, stratification of Czech language, sports commentary, public and commercial TV channels, colloquial language, levels of language, journalism

SEZNAM LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ

ADÁMKOVÁ, Petra, Ivana BOZDĚCHOVÁ a Jaroslav ČUŘÍK. Český jazyk a komunikace pro střední školy. Brno: Didaktis, c2010-. ISBN 978-80-7358-199-2.

CVRČEK, Václav. Koncept minimální intervence. *Slovo a slovesnost*. Praha: Academia, 2008, roč. 69, č. 4, s. 284-292. ISSN 0037-7031.

CVRČEK, Václav. Mluvnice současné češtiny. V Praze: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1743-5.

ČECHOVÁ, Marie. Čeština, řeč a jazyk. 2., přepracované vyd. Praha: ISV, 2000. ISBN 80-85866-57-9.

ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. Současná stylistika. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-961-4.

DANEŠ, František. Kultura a struktura českého jazyka. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1648-3.

FILIPEC, Josef a František ČERMÁK. *Česká lexikologie*. Praha: Academia, 1985. Studie a práce lingvistické.

GREPL, Miroslav, KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Zdenka RUSÍNOVÁ, ed. *Příruční mluvnice češtiny*. Vyd 2., opr. [i.e. 3. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-980-5.

GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. Skladba spisovné češtiny: [vysokošk. učebnice pro stud. filozof. fakult]. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).

HAVRÁNEK, Bohuslav a Alois JEDLIČKA. Stručná mluvnice česká pro školy všeobecně vzdělávací a pedagogické. 5. vyd., (2., přeprac. vyd.). Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1956. Pomocné knihy pro školy všeobecně vzdělávací a pedagogické.

KOPEČNÝ, František. Spisovný jazyk a jeho forma hovorová. *Naše řeč* [online]. Praha: Academia, 1949, roč. 33, č. 1-2, s. 14-22. ISSN 2571-0893. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=4100>.

KRČMOVÁ, Marie. *Fonetika a fonologie českého jazyka*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984.

MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 289 s. *Žurnalistika a komunikace*. ISBN 978-80-247-2979-4.

ŠMATOVÁ, Dana. *Nespisovné výrazy v mluvených komunikátech rozhlasové publicistiky*. Plzeň, 2017. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta pedagogická.

ŠMILAUER, Vladimír. *Nauka o českém jazyku: pomocná kniha pro vyučování na školách 2. cyklu*. Praha: SPN, 1972. *Pomocné knihy pro žáky* (Státní pedagogické nakladatelství).

TOMAN, Jindřich. *Příběh jednoho moderního projektu: Pražský lingvistický kroužek, 1926-1948*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1862-3.

VITHOVÁ, Vladimíra. Sociální funkce knihovny v moderní společnosti. *Auspicia*. Praha: Národní knihovna, 2005, roč. 2, č. 2, s. 69–71. ISSN 1214-4967.

VAŇKOVÁ, Jana a Jana VEJVODOVÁ. *Soubor úkolů k syntaktické analýze textů I*. 2. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2004. ISBN 80-7043-325-6.

Další zdroje:

Česká televize. *První sportovní televizní přenos odvysílala ČST z pražské Štvanice* [online]. 11. 2. 2010 [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1355990-prvni-sportovni-televizni-prenos-odvysilala-cst-z-prazske-stvanice>.

Česká televize. *Rekordy* [online]. [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/sledovanost-a-data-o-vysilani/rekordy/>.

Česká televize. *Vývoj sportovního kanálu* [online]. [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11436960831-10-let-ct-sport/21647129402/9317-vyvoj-kanalu/>.

GymTVPb. Jak se dělá televize s ČT 2015, Robert Záruba. In: *YouTube* [online]. 21. 10. 2015 [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=KQGqyQ4T71c>.

Internetová jazyková příručka [online]. Praha: Jazyková poradna ÚJČ AV ČR, ©2008 [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>.

iVysílání [online]. Praha: Česká televize, ©1996 [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/>.

Kodex České televize [online]. Praha: Česká televize, 2003 [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: https://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/kodex-ct/pdf/kodex-ct.pdf?_ga=2.210147933.99528843.1594241467-1931529214.1548788642.

MÁDL, Luděk. Placená O2 TV se stala výhradním držitelem vysílacích práv na příští čtyři sezony fotbalové ligy. In: *Seznam Zprávy* [online]. 18. 6. 2018 [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/placena-o2-tv-se-stala-vyhradnim-drzitelem-vysilacich-prav-na-pristi-ctyri-sezony-fotbalove-ligy-49607>.

O2. Seznam kanálů O2 TV [online]. [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://www.o2.cz/osobni/kanaly/>.

O2 TV [online]. Praha: O2 Czech Republic a.s., [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://www.o2tv.cz/>.

POVOLNÝ, David. Masarykova univerzita. *KRČMOVÁ: Jazyk je živý organismus, kterému se nedá poroučet* [online]. 27. 2. 2008 [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://www.em.muni.cz/veda-a-vyzkum/971-krcmova-jazyk-je-zivy-organismus-kteremu-se-neda-poroucet>.

Ústav pro jazyk český. *O internetové jazykové příručce* [online]. [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=_about.

Zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi. In: *Sbírka zákonů* [online]. 7. 11. 1997 [cit. 2020-06-28]. ISSN 1211-1244. Dostupné z: https://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/zakony/pdf/zakon-o-ceske-televizi-2017.pdf?verze=2020-07-09-00:28:24&_ga=2.4232699.99528843.1594241467-1931529214.1548788642.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Dělení jazykových prostředků	9

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Kodex České televize

Příloha 2: Grafické znázornění ČT

Příloha 3: Grafické znázornění O₂ TV

Příloha 4: Celkové grafické znázornění

PŘÍLOHA 1: Kodex České televize

Čl. 9 Jazykový projev

9.1 Česká televize je zavázána dbát o kultivovanost jazykového projevu. Vyjadřování hlasatelů, moderátorů a redaktorů ve vysílání musí působit jako vzor správného užívání jazyka již s ohledem na skutečnost, že diváci mohou takovému vyjadřování přikládat normotvorný význam.

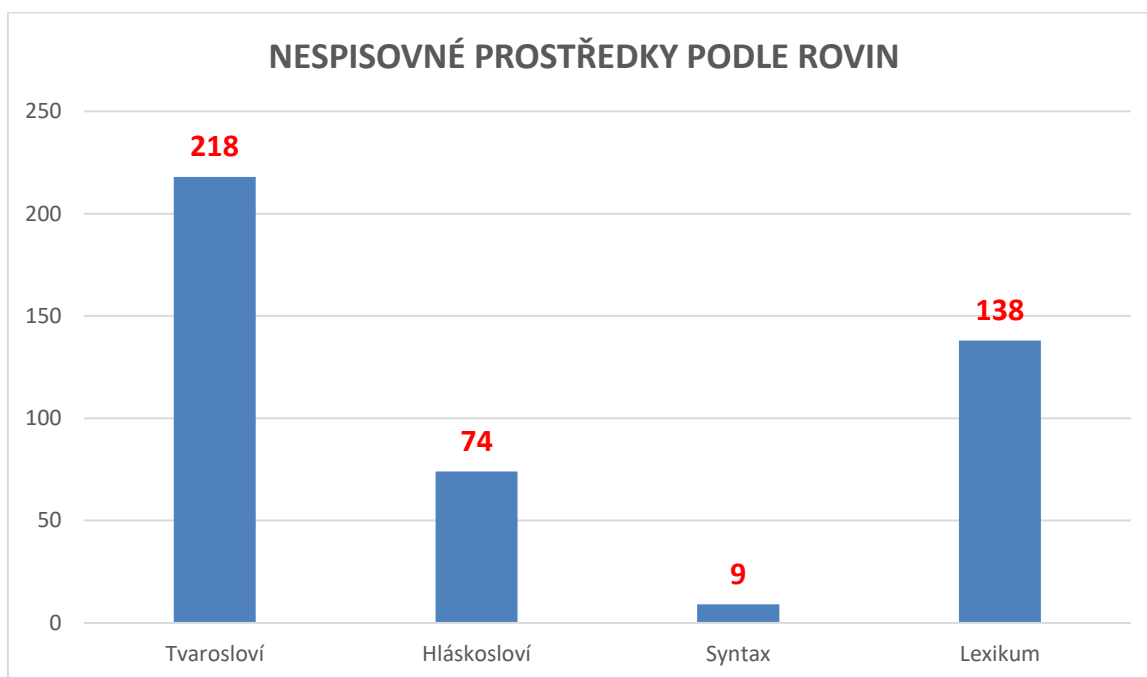
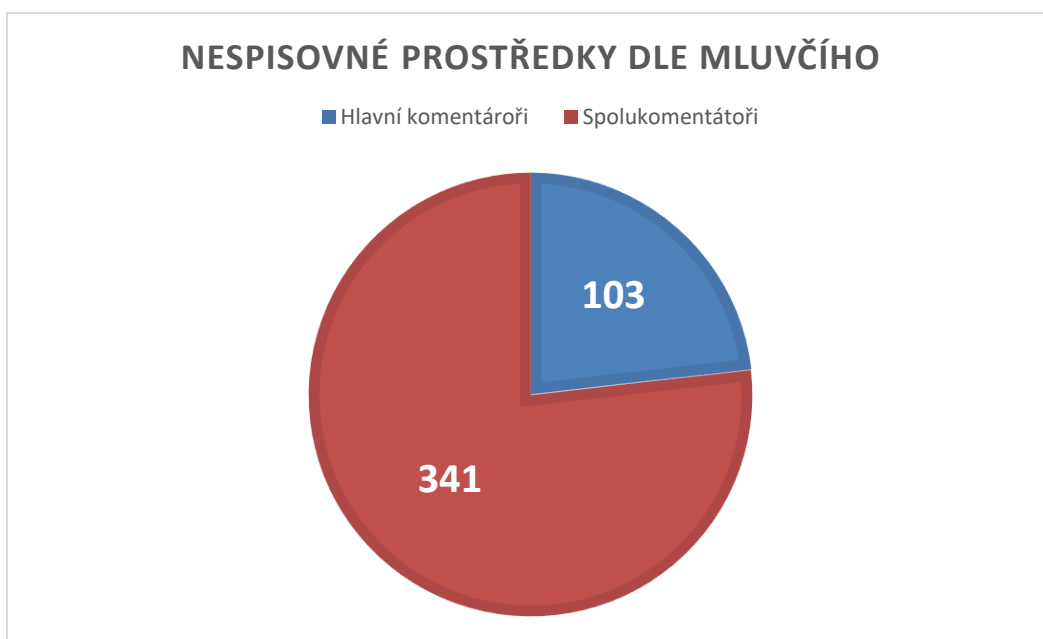
9.2 Česká televize má za povinnost vždy s ohledem na téma a žánr uvážlivě volit a pečlivě užívat jazykových prostředků. Hlasatelé, moderátoři a redaktoři zpravodajských a aktuálně publicistických pořadů jsou povinni vyjadřovat se v pořadech zásadně spisovným jazykem, ledaže by citovali či interpretovali výrok či chování jiné osoby nebo by se použití nespisovného výrazu jevilo nezastupitelným vzhledem k situaci (například uchování autenticity rozhovoru nebo užití reportážní licence podle čl. 16.17 apod.).

9.3 Slovní formulace ve vysílání užití hlasateli, moderátory a redaktory by se měly vyhýbat frázím, klišé nebo jiným formám zplošťování obsahu jazyka. Při sdělování informace nelze upřednostňovat dobově populární výrazy či obraty na úkor přesnosti a věcnosti obsahu informace. Česká televize dbá, aby v pořadech nedocházelo k stereotypnímu opakování výrazů, jejichž obměnu lze při zachování přesnosti zajistit.

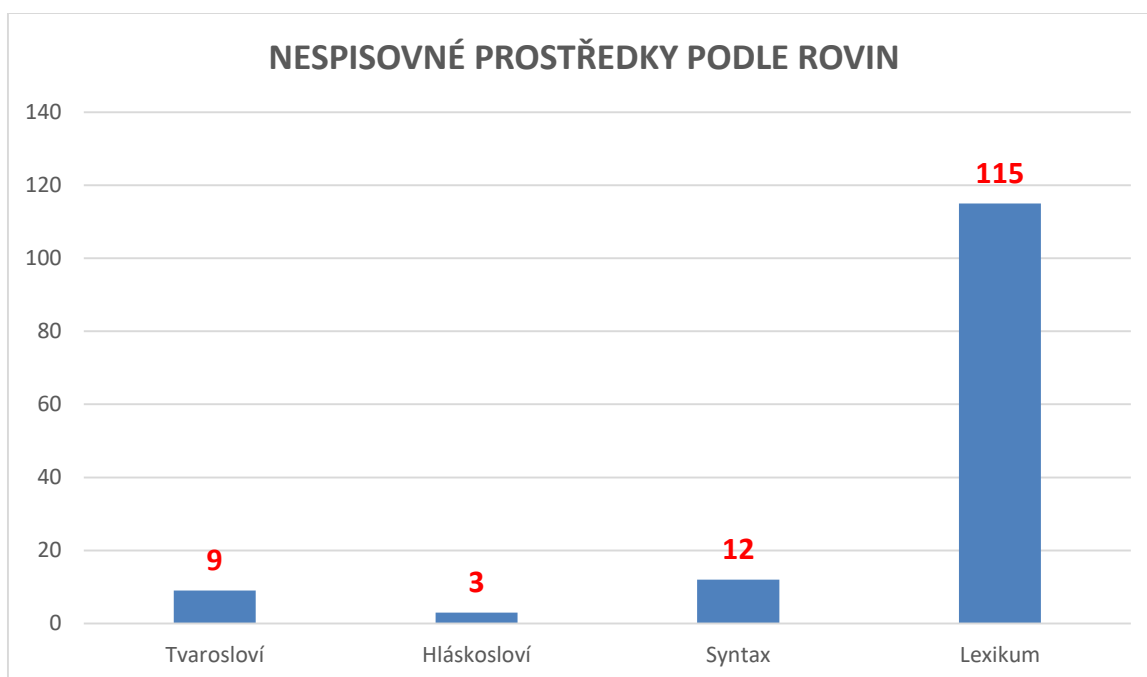
9.4 Česká televize systematicky spolupracuje s jazykovými odborníky a v případě pochybností o užití správného výrazu je povinna vyžádat si jejich stanovisko, je-li to možné, ještě před natáčením. Česká televize si nechává pravidelně, minimálně v šestiměsíčním intervalu zpracovat analýzu jazykové úrovně vysílání (od renomovaného a na České televizi nezávislého jazykového pracoviště), kterou zveřejňuje. Oprava jazykových chyb se přiměřeně řídí čl. 1.13.²⁶

²⁶ dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/cl-9-jazykovy-projev/>

PŘÍLOHA 2: Grafické znázornění ČT

PŘÍLOHA 3: Grafické znázornění O₂ TV

PŘÍLOHA 4: Celkové grafické znázornění

